

# Inhoud

	<b>Samenvatting</b>	<b>1</b>
<b>1</b>	<b>Inleiding</b>	<b>3</b>
1.1	Achtergrond	3
1.2	De interventie Binnenste Buiten	4
1.3	Onderzoek naar de effecten van arbeidstoeleiding in het algemeen en van Binnenste Buiten in het bijzonder	6
<b>2</b>	<b>Opzet van het onderzoek</b>	<b>8</b>
2.1	Gegevensbron	8
2.2	Selectie van de deelnemers	8
2.3	De werkwijze in dit onderzoek	9
<b>3</b>	<b>Resultaten</b>	<b>12</b>
3.1	Achtergrondkenmerken	12
3.1.1	Persoonskenmerken	12
3.1.2	Kenmerken van de uitgangszaak	13
3.1.3	Het strafrechtelijk verleden	14
3.2	Recidive na Binnenste Buiten	14
3.2.1	De prevalentie van de recidive	14
3.2.2	De frequentie van de recidive	15
3.2.3	De aard en ernst van de recidive	16
3.3	Waar hangt de kans op recidive mee samen?	17
3.4	Hoe verhoudt de recidive zich tot die in een vergelijkingsgroep?	18
<b>4</b>	<b>Slot</b>	<b>22</b>
	<b>Literatuur</b>	<b>24</b>
	Bijlage 1 Samenstelling van de begeleidingscommissie	26
	Bijlage 2 Tabellen behorende bij grafieken uit Hoofdstuk 3	27
	Bijlage 3 De WODC-Recidivemonitor	28
	Bijlage 4 Vergelijkingsgroepen	36
	Bijlage 5 Voorspellingsmodel	38
	Bijlage 6 Indeling van strafrechtelijke afdoeningen	45
	Bijlage 7 Indeling van misdrijven naar aard en ernst	47

# Samenvatting

Ten behoeve van het beleidsprogramma Terugdringen Recidive (TR) en op verzoek van de TR-werkgroep Interventies heeft het WODC onderzoek gedaan naar de recidive van ex-deelnemers aan drie interventies, te weten de interventie nieuw Positief Initiatief van de Penitentiare Inrichtingen Noord-Holland Noord, de interventie Binnenste Buiten van de Penitentiare Inrichtingen Noord-Brabant Noord en de Sociale vaardigheidstraining voor groepen van het Leger des Heils. Voor elke recidivemeting is nagegaan wat de achtergrondkenmerken van de deelnemers zijn, van welke recidive sprake is na het volgen van de interventie, met welke achtergrondkenmerken de recidive van de deelnemers samenhangt en hoe de recidive van de deelnemers aan de interventie zich verhoudt ten opzichte van een vergelijkingsgroep. In deze studie is de recidive van ex-deelnemers aan de interventie Binnenste Buiten onderzocht.

Binnenste Buiten is een arbeidstoeleidingsproject dat wordt aangeboden aan gedetineerden in het Penitentiair Centrum voor Maatschappelijke Integratie (PCMI) De Corridor. Werk en opleiding worden daarbij als belangrijkste integratiemogelijkheid voor ex-gedetineerden gezien. De training is bedoeld voor gedetineerden die een strafrestant hebben van minstens dertien weken. Voor dit onderzoek zijn deelnemers geselecteerd die de interventie al dan niet succesvol hebben afgerond tussen 1 januari 1997 en 31 oktober 2001. In totaal bestaat de onderzoeksgroep uit 305 personen.

Alle deelnemers aan de interventie zijn mannen en bijna twee derde van hen is in Nederland geboren. De gemiddelde leeftijd bij het vertrek uit De Corridor was 22 jaar. Het meest voorkomende type delict van de uitgangszaken is een vermogensdelict zonder geweld, gevolgd door een vermogensdelict met geweld en daarna een agressiedelict. Bijna een vijfde van de deelnemers is voorafgaand aan hun detentie niet eerder met justitie in aanraking geweest. De overige deelnemers hebben voorafgaand aan de detentie minstens één keer eerder met justitie te maken gehad.

In de periode tot zes jaar na vertrek uit de Corridor blijkt meer dan twee derde van de deelnemers opnieuw met justitie in aanraking te zijn gekomen. Voor bijna een derde van de deelnemers betreft het een justitiecontact naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van vier jaar of meer, voor ruim twee vijfde van de deelnemers gaat het om een delict met een strafdreiging van acht jaar of meer. Degenen die opnieuw met justitie te maken hebben gehad, hebben gemiddeld 2,5 nieuwe zaken opgebouwd in een periode van vier jaar.

De kans op recidive na afloop van Binnenste Buiten neemt toe naarmate een deelnemer jonger is ten tijde van de uitgangszaken; naarmate iemand in het verleden vaker in aanraking is gekomen met justitie vanwege een delict met een strafdreiging van vier jaar of hoger of vanwege een delict met een strafdreiging van acht jaar of meer. Tevens neemt de kans op recidive toe wanneer iemand voortijdig met de interventie is gestopt.

Ruim een derde van de deelnemers heeft de interventie voortijdig beëindigd. De verschillen tussen degenen die de training hebben afgerond en degenen die voortijdig zijn gestopt, zijn statistisch significant; degenen die de interventie afronden recidiveren minder dan degenen die voortijdig uitvielen.

Verder blijkt dat de waargenomen recidive van de deelnemers duidelijk lager is dan de voorspelde recidive in een virtuele vergelijkingsgroep. Op basis van dit onderzoek kunnen geen conclusies worden getrokken over de effectiviteit van Binnenste Buiten. Daarvoor is onder andere een andere onderzoeksopzet nodig, bijvoorbeeld een waarin de recidive van de deelnemers wordt afgezet tegenover die van een optimaal gematchte controlegroep. Het is positief te noemen dat degenen die de interventie hebben afgerond minder vaak opnieuw met justitie in aanraking zijn gekomen. Evenzo is het positief te noemen dat de waargenomen recidive in de onderzoeksgroep lager is dan de voorspelde recidive van een virtuele vergelijkingsgroep. De resultaten van het onderzoek bieden hiermee voldoende basis voor de aanbeveling Binnenste Buiten uitgebreid te evalueren.

# 1 Inleiding

## 1.1 Achtergrond

In 2002 is het justitiële beleidsprogramma Terugdringen Recidive (TR) van start gegaan. Het programma beoogt de recidive te verminderen van volwassen gedetineerden en reclasseringscliënten (Van der Linden, 2004). Dit doel wil men bereiken door middel van de introductie van een samenstel aan activiteiten bij het gevangeniswezen en bij de reclassering. Centraal in de TR-aanpak staan: (1) de screening van justitiabelen op hun recidiverisico en op de factoren die aan dit risico ten grondslag liggen (zogenoemde criminogene factoren) en (2) het realiseren van een pakket van effectieve interventies die gericht zijn op deze factoren. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan de totstandkoming van een goede samenwerking tussen gevangeniswezen en reclassering en aan de aansluiting van justitiële trajecten op maatschappelijke (zorg)voorzieningen na het einde van de vrijheidsstraf (Van der Linden, 2004).

Om tot een aanbod van effectieve interventies te komen heeft TR in samenwerking met het beleidsprogramma Jeugd terecht, dat zich onder meer richt op het voorkomen van (herhaald) crimineel gedrag bij jeugdigen, een aantal kwaliteitscriteria opgesteld waar effectieve interventies aan dienen te voldoen (Programma Terugdringen Recidive, 2005). Deze kwaliteitscriteria zijn gebaseerd op internationale meta-analyses en overzichtsstudies, onder meer uit de 'What works' literatuur. Eén van de voorwaarden waar interventies aan moeten voldoen is dat zij gebaseerd zijn op een expliciet, empirisch onderbouwd model van gedragsverandering. Andere voorwaarden die gesteld worden, zijn dat de programmahandleiding duidelijk omschrijft op welke specifieke doelgroep de interventie zich richt, hoe deze doelgroep geselecteerd zal worden en hoe de aanpak van de interventie er uit ziet. Tevens moet zorggedragen worden voor programma-integriteit en dient voorzien te worden in onderzoek naar de effecten van de interventie. Op termijn zullen alle bestaande en nieuwe interventies worden getoetst aan de hand van deze kwaliteitscriteria. Alleen interventies die aan de criteria voldoen, zullen worden erkend door het ministerie van Justitie.

De TR-werkgroep Interventies heeft in 2003 een inventarisatie gemaakt van bestaande interventies die gericht zijn op het voorkomen van recidive bij gedetineerden en reclasseringscliënten (Programma Terugdringen Recidive, 2005). De werkgroep heeft van bestaande interventies de beschikbare programmabeschrijvingen beoordeeld aan de hand van het concept van de genoemde kwaliteitscriteria, dat toen beschikbaar was. Een zevental interventies is op basis van deze beoordeling door de werkgroep als 'veelbelovend' gekwalificeerd. Omdat de werkgroep Interventies behoefte had aan informatie over recidive onder de deelnemers van deze veelbelovende interventies heeft zij het WODC gevraagd recidivemetingen uit te voeren. Het WODC is nagegaan voor welke van de door de werkgroep Interventies geselecteerde programma's een recidivemeting daadwerkelijk haalbaar was (zie Van der Knaap, Van der Laan & Wartna, 2004). Bij de beoordeling hiervan is in het bijzonder gelet op de beschikbaarheid van een voldoende grote onderzoeksgroep en op de beschikbaarheid van gegevens over deze deel-

nemers. Van drie interventies is daadwerkelijk de recidive onderzocht. Dit zijn de interventies nieuw Positief Initiatief (nPI) van de Penitentiaire Inrichtingen (PI) Noord-Holland Noord, de interventie Binnenste Buiten van de Penitentiaire Inrichtingen Noord-Brabant Noord en de Sociale Vaardigheidstraining voor groepen van het Leger des Heils. In elke recidivemeting zijn de volgende vier onderzoeksvragen onderzocht:

1. Wat zijn de achtergrondkenmerken van de deelnemers van de interventie?
2. Van welke recidive is er na het volgen van de interventie sprake?
3. Welke achtergrondkenmerken van de deelnemers hangen samen met recidive onder deelnemers van de interventie?
4. Hoe verhoudt de recidive in de onderzoeksgroep zich tot de recidive in een vergelijkingsgroep?

Door de TR-werkgroep Interventies is reeds onderzocht in hoeverre de interventies voldoen aan de geformuleerde kwaliteitscriteria voor effectieve interventies. De vraag aan het WODC beperkt zich daarom tot het beschrijven van de recidive. Het ligt buiten de reikwijdte van deze vraag om de theoretische grondslagen van de verschillende interventies te reconstrueren. Evenmin behoorde onderzoek naar de mate waarin in de praktijk de programmabeschrijving correct wordt gevolgd tot de onderzoeksvraag. Dit heeft tot gevolg dat de drie recidivemetingen de recidive onder de deelnemers van de interventies niet kunnen *verklaren*, maar dat de recidive uitsluitend *beschreven* kan worden.

Omdat de doelgroepen van de drie geselecteerde interventies verschillen en omdat de interventies verschillen van karakter en opzet, is ervoor gekozen de resultaten van de recidivemetingen in drie afzonderlijke rapportages te beschrijven. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de recidivemeting onder de deelnemers van de interventie Binnenste Buiten. De recidivemetingen onder deelnemers van nPI en de Sociale Vaardigheidstraining zijn in twee aparte publicaties beschreven, respectievelijk Van der Knaap, Van der Laan en Wartna (2005) en Van der Laan, Van der Knaap en Wartna (2005). Binnenste Buiten is een project waarin door een combinatie van gedragsbeïnvloeding, werkervaring en gerichte toeleiding naar de arbeidsmarkt wordt gewerkt aan de maatschappelijke reïntegratie van (mannelijke) (ex-)gedetineerden in de leeftijd van 18 tot en met 23. In de volgende paragraaf zal een beschrijving worden gegeven van het traject dat deelnemers aan Binnenste Buiten volgen. De afsluitende paragraaf van dit hoofdstuk geeft een beknopt overzicht van wat uit de literatuur bekend is over de effectiviteit van arbeidstoeleidingsprojecten in het algemeen en Binnenste Buiten in het bijzonder. Het rapport is verder als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de opzet van het onderzoek. In hoofdstuk 3 worden de resultaten besproken en hoofdstuk 4 vormt het slot van deze rapportage.

## **1.2 De interventie Binnenste Buiten**

De interventie Binnenste Buiten wordt aangeboden in het Penitentiair Centrum voor Maatschappelijke Integratie (PCMI) De Corridor, een van de inrichtingen van PI Noord-Brabant Noord. In het algemeen kan worden gezegd dat in Binnenste Buiten werk en opleiding worden beschouwd als de belangrijkste weg via welke ex-gedetineerden kunnen reïntegreren in de maatschappij. Het vinden en hebben van een baan verschaft de deelnemers een inkomen en brengt structuur aan in hun leven. De achterliggende

gedachte achter Binnenste Buiten is dat het vinden van werk de kans op het plegen van nieuwe delicten kleiner maakt, maar dat ex-gedetineerden zonder bemiddeling weinig kans op de arbeidsmarkt hebben.

Gedetineerden die een strafrestant hebben van minstens dertien weken worden na binnenkomst in De Corridor geïnformeerd over de mogelijkheden en voorwaarden van het programma Binnenste Buiten (Dekkers et al., 1995). Wanneer een gedetineerde geïnteresseerd is in deelname volgt een intake. Geïnteresseerden beantwoorden in het kader hiervan vragen over ervaring met werk en opleiding, beroepswens, detentieverleden en over de motivatie om deel te nemen aan Binnenste Buiten. Hierop volgt een intakegesprek met één van de trajectbegeleiders van Binnenste Buiten. Naar aanleiding van dit gesprek wordt besloten over toelating van de gedetineerde tot het programma. Uiteindelijk is de motivatie van een gedetineerde, zoals de trajectbegeleider van Binnenste Buiten die op basis van zijn contacten met de gedetineerde inschat, doorslaggevend in de beslissing om hem wel of niet toe te laten tot het programma.

Voordat er, na de intake, met de daadwerkelijke begeleiding wordt begonnen, vindt een analyse en diagnose plaats van de mogelijkheden van de deelnemers (Dekkers et al., 1995). Hiertoe maakt men gebruik van een zogenoemd zelfonderzoek en, indien nodig, een loopbaanadviesprogramma. Het zelfonderzoek moet duidelijk maken hoe de gedetineerde op dat moment zijn leven, relaties en bezigheden in de maatschappij heeft georganiseerd en hoe hij daar verandering in wil brengen. De meeste deelnemers aan Binnenste Buiten hebben geen beroepsopleiding gehad en hebben nauwelijks werkervaring. Er wordt daarom vaak gebruik gemaakt van het loopbaanadviesprogramma. Een beroepskeuzeadviseur neemt beroepskeuzetests af en verzorgt een 'theoretische' beroepsoriëntatie. Vaak hebben de deelnemers geen reëel beeld van de verschillende beroepen en is het nodig dat zij zich ook praktisch oriënteren.

Op grond van intake, beroepskeuzetest en de resultaten van het zelfonderzoek wordt een individueel trajectplan opgesteld. Afhankelijk van beroepsvoorkeur, opleidingsniveau, werkervaring en overige problematiek bestaat het plan uit één of meer activiteiten op het gebied van hulpverlening, oriëntatie, activering, scholing, werkervaring of bemiddeling en nazorg. De rode draad in alle plannen is evenwel arbeidstoeleiding (Dekkers et al., 1995). Daarnaast krijgt scholing in de trajectplannen veel aandacht. Er wordt een opleidingsroute vastgesteld, gecombineerd met werkervaringsplaatsen. De medewerkers van Binnenste Buiten beoordelen of er in de regio waar de deelnemer woont werk te vinden is in de opleidingsrichting die een gedetineerde kiest. Wanneer dat niet het geval is, kan een deelnemer niet aan een opleiding beginnen. Als de oorspronkelijke beroepskeuze van een gedetineerde niet haalbaar is, wordt in samenwerking met de arbeidsbemiddelaar van Binnenste Buiten een andere beroepskeuze gedaan. In het Binnenste Buiten project tracht men altijd gerichte werkervaringsplaatsen te zoeken. Dat wil zeggen dat men voor elke deelnemer een plaats zoekt in het beroep of in de sector waarin de gedetineerde wil en kan gaan werken. Een werkervaringsplaats levert de deelnemer altijd een getuigschrift op dat hem in de gelegenheid stelt bij werkgevers zijn 'recente ervaring' aan te tonen. Indien nodig worden naast de arbeidstoeleiding en/of opleiding

ondersteunende activiteiten ingezet zoals hulp bij het oplossen van financiële schulden, sociaal emotionele hulpverlening en praktische vaardigheden.

De individueel trajectbegeleiders stellen de trajectplannen op en begeleiden de deelnemers aan Binnenste Buiten bij de uitvoering van de trajecten. Om de uitvoering van de trajecten zo goed mogelijk te laten verlopen, besteden de trajectbegeleiders veel tijd aan de samenwerking met andere diensten binnen en buiten de inrichting (Dekkers et al., 1995). Ook wordt er contact onderhouden met personen in de directe omgeving van de gedetineerde die een "sociaal vangnet" vormen en een signaalfunctie vervullen. Wanneer het einde van de detentie nadert, verzorgt de individueel trajectbegeleider de overdracht naar instanties uit de leefomgeving van de jongvolwassene. Dit is nodig om belemmeringen in de trajectvoortgang te voorkomen. Na ontslag uit de inrichting loopt het traject nog zes maanden onder verantwoordelijkheid van het project Binnenste Buiten door.

### **1.3 Onderzoek naar de effecten van arbeidstoeleiding in het algemeen en van Binnenste Buiten in het bijzonder<sup>1</sup>**

Wartna, Baas en Beenackers (2004) deden literatuuronderzoek naar wat bekend is uit de internationale literatuur over programma's voor gedetineerden. Uit hun onderzoek bleek dat arbeidstoeleidingsprojecten een gunstig effect kunnen hebben op het vinden van werk na detentie en in mindere mate op recidive. Wartna et al. merken op dat er aanwijzingen zijn dat arbeidstoeleidingsprojecten voor vervroegd vrijgelaten gevangenen een gunstig effect hebben op hun recidive tijdens het programma. Deze programma's lijken soms ook nog een gunstig effect te hebben op de recidive na hun beëindiging, maar dit effect is gering en niet altijd significant. Wartna et al. rapporteren tevens aanwijzingen dat extramuraal of semi-residentieel uitgevoerde arbeidstoeleidingsprogramma's bij frequent recidiverende daders geen of slechts een zeer gering effect hebben, maar dat arbeidstoeleidingsprojecten bij minder zware daders (zonder recente eerdere veroordelingen of detenties) meer effect hebben op hun recidive.

Een recent uitgevoerde Canadese meta-analyse concludeert dat arbeidstoeleidingsprojecten die gericht zijn op het leren van een specifiek vak een positief effect hebben op recidive (Latimer, Dowden & Morton-Bourgon, 2003). Deze onderzoekers concluderen tevens dat het vinden en houden van een baan significant samenhangt met minder recidive. Deze studie had echter betrekking op onderzoek naar interventies voor jeugdigen onder de 18. Een Amerikaanse overzichtsstudie, welke betrekking heeft op interventies voor volwassenen, rapporteert een significant en positief effect van arbeidstoeleiding op recidive (Aos, Phipps, Barnoski & Lieb, 2001). De beperking van deze studie is echter dat de onderzoekers slechts een klein aantal studies vonden die voldeden aan de criteria die zij stelden voor opname in hun meta-analyse. Deze criteria hebben betrekking op de kwaliteit van het gehanteerde onderzoeksdesign. De conclusies van deze overzichtsstudie zijn daarom gebaseerd op methodologisch goede studies, maar vanwege het kleine aantal dient toch enige terughoudendheid te worden gehanteerd bij het interpreteren van de resultaten.

---

<sup>1</sup> Het hier geboden literatuuroverzicht is zeer beperkt van omvang en is bedoeld als informatieve bijdrage, niet als uitputtend overzicht van wat bekend is over de effecten van arbeidstoeleidingsprojecten.

In 1997 heeft Spaans onderzoek gedaan naar de resultaten van de Jeugd-werkinrichting (JWI) in Veenhuizen en de resultaten van Binnenste Buiten. Centraal in zijn evaluatie stond de vraag of toeleiding naar werk of opleiding, zoals nagestreefd met de JWI en met Binnenste Buiten, de maatschappelijke reïntegratie van gedetineerden bevordert en tot minder recidive leidt dan een gewone gevangenisstraf. Spaans concludeert dat zowel de JWI als Binnenste Buiten er in slagen de werk- of opleidingssituatie van deelnemers duidelijk te verbeteren in vergelijking met de situatie voor detentie: in beide onderzoeksgroepen verbeterde de werk- of opleidingssituatie van zo'n 70% van de deelnemers. In dat opzicht dragen de beide projecten bij aan de maatschappelijke integratie van de deelnemers. Met behulp van politiegegevens is Spaans nagegaan in hoeverre de JWI- en Binnenste Buitendeelnemers opnieuw wegens strafbare feiten met de politie in aanraking komen. Het blijkt dat iets meer dan de helft van beide groepen recidiveert in de periode van zo'n 18 tot 22 maanden na beëindiging van de interventie. Dit percentage is even hoog als wat Spaans vond onder een groep traditioneel gestraften. Hij verbindt aan deze resultaten evenwel geen conclusies over de effectiviteit van de JWI en Binnenste Buiten. Wel constateert hij dat er een duidelijk verschil in recidive is in de Binnenste Buitengroep tussen diegenen die de interventie afronden en diegenen die voortijdig uitvielen. Van deze groepen kwam respectievelijk 46% en 65% opnieuw in aanraking met de politie. Van de Binnenste Buitendeelnemers die een half jaar na afronding van de interventie een baan of opleidingsplaats hadden, was 38% opnieuw met de politie in aanraking geweest. Dit is de helft lager dan onder de deelnemers die een half jaar na de interventie (nog) geen werk of opleiding (meer) hadden. Van hen kwam 76% opnieuw in aanraking met de politie. Ook in de onderhavige studie zal de recidive van afmakers vergeleken worden met die van deelnemers die voortijdig uitvielen. Een directe vergelijking met de studie van Spaans zal echter niet gemaakt worden omdat Spaans gebruik maakt van politiegegevens en niet van justitiële data en omdat hij zijn data op een andere wijze geanalyseerd heeft dan in het onderhavige onderzoek is gedaan.



## 2 Opzet van het onderzoek

Dit hoofdstuk beschrijft de opzet van dit onderzoek. Eerst wordt ingegaan op de gegevensbron die gebruikt is om de recidive van de deelnemers aan Binnenste Buiten te bepalen. Vervolgens wordt de selectie van de deelnemers beschreven en tot slot wordt ingegaan op de werkwijze die in dit onderzoek is gehanteerd.

### 2.1 Gegevensbron

De recidivemeting in deze rapportage is een deelproject van de WODC-Recidivemonitor (zie Wartna, Blom & Tollenaar, 2004). Dit is een langlopend onderzoeksprogramma waarin diverse recidivemetingen en onderzoeken naar het verloop van criminele carrières zijn ondergebracht. Voor de WODC-Recidivemonitor worden gegevens gebruikt die afkomstig zijn uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). Dit is een geanonimiseerde kopie van het Justitiële Documentatie Systeem (JDS). In het JDS worden per persoon afdoeningsgegevens bijgehouden van de strafzaken waarin desbetreffende persoon verdachte was. De gegevens in de OBJD hebben derhalve alleen maar betrekking op de criminaliteit die door het OM wordt vervolgd. De recidive in het onderhavige onderzoek heeft zodoende alleen betrekking op nieuwe justitiecontacten en dus niet op al het criminele gedrag van de onderzoeksgroep.

De procedures die bij de WODC-Recidivemonitor worden gehanteerd voor de verwerking van de ruwe gegevens volgen telkens een vast patroon. In de navolgende paragrafen wordt in grote lijnen ingegaan op deze werkwijze. Voor de technische details wordt verwezen naar bijlage 3.

### 2.2 Selectie van de deelnemers

Ten behoeve van het onderhavige onderzoek zijn personen geselecteerd die in de periode tussen 1 januari 1997 en 31 oktober 2001 hebben deelgenomen aan Binnenste Buiten. Het gaat in totaal om 330 personen. Binnenste Buiten is in 1993 gestart en men heeft in de loop der jaren (tot 2004) ongeveer 1000 jongvolwassenen begeleid. Vanaf 1997 is het aanbod van Binnenste Buiten wezenlijk veranderd ten opzichte van de eerdere jaren door de uitbreiding met hulpverlening bij financiële schulden. Om deze reden is ervoor gekozen in het onderzoek de instroom vanaf 1997 tot de onderzoeksgroep te rekenen. Personen die de interventie ná 31 oktober 2001 hebben afgesloten zijn buiten beschouwing gelaten, omdat er in de WODC-Recidivemonitor een minimale observatietermijn van twee jaar geldt om de recidive van deelnemers aan een interventie te kunnen bepalen. Voor deze termijn is gekozen omdat een kortere observatietermijn een onbetrouwbaar beeld van de omvang van de recidive te zien zou geven. De kans bestaat namelijk dat recent vervolgde delicten nog niet in het JDS zijn geregistreerd. Men wil bovendien de recidive na een interventie op langere termijn in beeld krijgen en dit kan alleen als er voldoende tijd is verstreken sinds de laatste deelnemer uit de onderzoeksgroep het programma heeft doorlopen.

De recidive van de onderzoeksgroep is onderzocht voor de periode na het beëindigen van de interventie tot aan 1 februari 2004. De feitelijke observatietermijn van de personen in de onderzoeksgroep kan dus variëren tussen 27 en 84 maanden. Over de onderzoeksperiode waren de gegevens van 330 deelnemers beschikbaar. Van 25 van de 330 deelnemers bleek de koppeling met gegevens uit het OBJD niet mogelijk omdat de aangeleverde persoonsgegevens onvolledig of onjuist waren of in elk geval niet overeenkwamen met de gegevens van de Centrale Justitiële Documentatie. Hierdoor zijn deze 25 personen niet in het onderzoek betrokken en bestaat de uiteindelijke onderzoeksgroep derhalve uit 305 personen.

### **2.3 De werkwijze in dit onderzoek**

De vier onderzoeksvragen, zoals die in hoofdstuk 1 zijn geformuleerd, worden als volgt beantwoord.

De eerste onderzoeksvraag heeft betrekking op demografische kenmerken van de deelnemers aan Binnenste Buiten. Voor dit onderzoek waren slechts enkele persoonsgegevens beschikbaar. Naast de achtergrondkenmerken van de deelnemers zal ook worden nagegaan wat de kenmerken zijn van de uitgangszaken<sup>2</sup>: uit welke feiten bestaan deze precies? Daarnaast zal een beschrijving worden gegeven van het strafrechtelijk verleden van de deelnemers van Binnenste Buiten: welk deel van de groep werd al eerder vervolgd, hoe vaak zijn zij al eerder met justitie in aanraking geweest en wat zijn de kenmerken van eerdere justitiecontacten?

Bij de tweede onderzoeksvraag staan de justitiecontacten na afronding van de interventie centraal. Nagegaan zal worden of iemand opnieuw met justitie in aanraking is gekomen (de prevalentie van recidive) en zo ja, na hoeveel tijd dit is gebeurd en hoeveel nieuwe justitiecontacten er zijn (recidivefrequentie). Daarnaast wordt onderzocht wat de aard en ernst is van de recidivezaken. Om vast te stellen of er sprake is van recidive worden drie criteria gehanteerd. In tabel 2.1 worden deze criteria omschreven (zie ook bijlage 3). Deze drie criteria onderscheiden naar ernst van de vervolgde delicten drie soorten recidive. In het geval van algemene recidive wordt ieder nieuw justitiecontact als recidive beschouwd, met uitzondering van zaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak. Feiten die door de kantonrechter worden afgedaan, worden eveneens buiten beschouwing gelaten. Bij ernstige en zeer ernstige recidive wordt nagegaan wat de strafdreiging van het delict is waarvoor men opnieuw met justitie in aanraking komt. In bijlage 6 wordt een overzicht gegeven van de strafdreiging voor de meest voorkomende wetsartikelen die in de gebruikte onderzoeksdatabase zijn geregistreerd.

---

<sup>2</sup> Een uitgangszaak is de zaak die de aanleiding vormde voor het verblijf in PCMI De Corridor, waar men aan de interventie heeft deelgenomen.

**Tabel 2.1: Recidivecriteria**

criterium	omschrijving
algemene recidive	alle nieuwe justitiecontacten, behalve vrijspraken, technische sepoten en technische uitspraken
ernstige recidive	nieuwe justitiecontacten n.a.v. een delict waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd (doorgaans met een wettelijke strafdreiging van vier jaar of meer)*
zeer ernstige recidive	nieuwe justitiecontacten n.a.v. een delict met een wettelijke strafdreiging van acht jaar of meer

\* Ook delicten met een lagere strafdreiging, maar waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd vallen in deze categorie

Bron: WODC

De prevalentie van de verschillende vormen van recidive in de onderzoeksgroep wordt uitgedrukt in termen van het percentage personen dat sinds het eind van de interventie nieuwe justitiecontacten heeft opgebouwd. De recidivefrequentie wordt gedefinieerd als het gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten binnen een bepaalde periode na afronding van de interventie. Bij het bepalen van de recidivefrequentie worden alleen mensen betrokken die daadwerkelijk gerecidiveerd hebben. Bij het vaststellen van de kenmerken van de recidivezaken worden alle recidivecontacten binnen de groep onderzocht. De kenmerken van de totale recidive worden beschreven in termen van de typen delicten waarvoor iemand opnieuw met justitie in aanraking is geweest en de afdoening van de strafzaken. Van alle zaken volgend op het eind van de interventie wordt vastgesteld welk percentage werd afgedaan met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf of een vrijheidsbenemende maatregel. Daarbinnen wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van maximaal zes maanden, en anderzijds onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van langer dan zes maanden of een vrijheidsbenemende maatregel.

De derde onderzoeksvraag heeft betrekking op de vraag hoe de samenhang is tussen recidive en een aantal achtergrondkenmerken van de deelnemers. Uit de literatuur blijkt dat achtergrondkenmerken zoals geslacht, tot een etnische minderheidsgroep behoren, reeds op jonge leeftijd justitiecontacten hebben en de duur en ernst van iemands strafrechtelijk verleden duidelijk samenhangen met de kans op recidive (zie bijvoorbeeld Lloyd, Mair & Hough, 1994; Van der Heiden-Attema & Wartna, 2000; Piquero, Farrington & Blumstein, 2003). De sterkte van deze samenhangen in de Binnenste Buitengroep wordt met behulp van Cox-regressie onderzocht (zie verder bijlage 3).

De vierde onderzoeksvraag tot slot betreft de vraag hoe de recidive zich verhoudt tot die in een vergelijkbare groep. Als men op basis van de vergelijking van recidive in een onderzoeksgroep en een vergelijkingsgroep uitspraken wil doen over de effectiviteit van een interventie is het noodzakelijk dat onderzoeksgroep en controlegroep goed vergelijkbaar zijn (zie bijlage 4 voor een uitgebreide beschrijving). In dit onderzoek is een dergelijke controlegroep voorafgaand aan de interventie niet samengesteld. Daarnaast bleek het eveneens onmogelijk om een reële vergelijkingsgroep te vormen nadat de interventie was afgesloten. De informatie vanuit de administratie van het Binnenste Buitenproject bood hiervoor te weinig aanknopingspunten. Om de gepresenteerde recidivecijfers na afronding van de interventie toch te kunnen relateren aan een andere groep gesanctioneerden wordt nagegaan hoe de recidive van de deelnemers die de interventie hebben afgerond zich verhoudt tot die van de deelnemers die voortijdig zijn uitgevallen. Vervolgens wordt de

recidive van de totale onderzoeksgroep vergeleken met die van een virtuele vergelijkingsgroep. Voor dit laatste is een zogenoemd voorspellingsmodel gebruikt.

Het gebruikte voorspellingsmodel is een eerste versie van een in het kader van de Recidivemonitor door het WODC ontwikkeld voorspellingsmodel (Tollenaar & Wartna, in voorbereiding). In dit voorspellingsmodel wordt voor alle daders uit de totale populatie van daders uit 1997 met gebruikmaking van logistische regressie geschat wat de invloed is van bepaalde (statische) achtergrondkenmerken op de kans om te recidiveren. Vervolgens wordt de recidive geschat voor een subgroep van daders die wat betreft de (statische) achtergrondkenmerken exact overeenkomen met de deelnemers aan de interventie. Deze voorspelde recidive wordt daarna vergeleken met de waargenomen recidive in de deelnemersgroep. Met andere woorden, de waargenomen recidive van de deelnemers aan de interventie wordt vergeleken met de voorspelde recidive van een virtuele vergelijkingsgroep met exact dezelfde (statische) achtergrondkenmerken. Als het percentage voorspelde recidive hoger uitvalt dan de waargenomen recidive, kan gesteld worden dat de deelnemers aan een interventie het beter doen dan de gemiddelde justitiabele met dezelfde achtergrondkenmerken. Omdat uitsluitend een beperkt aantal (statische) kenmerken in het model kan worden opgenomen, kan het voorspellingsmodel de recidive nooit perfect voorspellen. Immers, een groot aantal andere relevante kenmerken waar geen informatie over beschikbaar is, kan niet in het model betrokken worden. Daarom blijft voor het doen van harde uitspraken over de effectiviteit van een interventie een reële vergelijkingsgroep te verkiezen boven een virtuele vergelijkingsgroep (zie verder bijlage 5).

## 3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van dit onderzoek besproken. Paragraaf 3.1 gaat in op de achtergrondkenmerken van de deelnemers aan Binnenste Buiten in de periode 1997-2001. Achtereenvolgens worden de persoonskenmerken van de deelnemers, de kenmerken van de uitgangszaak naar aanleiding waarvan iemand in PCMI De Corridor verbleef en het strafrechtelijk verleden van de deelnemers beschreven. In paragraaf 3.2 wordt de vraag beantwoord van welke recidive er sprake is na het volgen van de interventie. De recidive van de deelnemers van Binnenste Buiten wordt beschreven aan de hand van drie aspecten: de prevalentie, de frequentie en de kenmerken van de recidive in termen van aard en ernst. In paragraaf 3.3 wordt beschreven welke achtergrondkenmerken van de deelnemers samenhangen met de kans op recidive. Tot slot wordt in paragraaf 3.4 ingegaan op de vraag hoe de recidive van degenen die de interventie afronden zich verhoudt tot die van degenen die voortijdig uitvielen en wordt nagegaan hoe de recidive in de onderzoeksgroep zich verhoudt tot die in een virtuele vergelijkingsgroep met dezelfde statische achtergrondkenmerken.

### 3.1 Achtergrondkenmerken

#### 3.1.1 *Persoonskenmerken*

De onderzoeksgroep bestaat uit 305 deelnemers die in de periode 1997 tot en met oktober 2001 hebben deelgenomen aan Binnenste Buiten. Alle deelnemers zijn mannen. Van de deelnemers van Binnenste Buiten is 63% in Nederland geboren. Veertien procent is in Marokko geboren, bijna 10% op de Nederlandse Antillen of Aruba, 4% in Suriname en 2% in Turkije. De overige 7% is elders geboren. Gemiddeld was de onderzoeksgroep 20 jaar en drie maanden ten tijde van hun uitgangszaak (met een standaarddeviatie van 1,6 jaar). Op het moment dat zij in PCMI De Corridor instroomden waren ze gemiddeld 21 jaar en zes maanden en op het moment dat zij uit De Corridor vertrokken waren ze gemiddeld 22 jaar (met in beide gevallen een standaarddeviatie van 1,6 jaar).

**Tabel 3.1: Persoonskenmerken van de deelnemers van Binnenste Buiten (1997-2001)**

	deelnemers BB 1997- 2001 (n = 305)
geboorteland	
Nederland	63,3
Suriname	4,3
Nederlandse Antillen & Aruba	9,2
Turkije	2,0
Marokko	14,1
overig Afrika, Amerika, Azië en Oceanië	4,3
overig Europa	3,0
gemiddelde leeftijd t.t.v. uitgangzaak	20 jaar 3 maanden (sd = 1,6)
gemiddelde leeftijd t.t.v. begin verblijf	21 jaar 6 maanden (sd = 1,6)
gemiddelde leeftijd t.t.v. eind verblijf	22 jaar 0 maanden (sd = 1,6)

Bron: WODC

### 3.1.2 Kenmerken van de uitgangzaak

In tabel 3.2 is een aantal kenmerken van de uitgangszaken van de onderzoeksgroep opgenomen. Uit deze tabel<sup>3</sup> blijkt dat het in 37% van de gevallen ging om een zaak naar aanleiding van een vermogensdelict zonder geweld. In 36% van de gevallen ging het om een vermogensdelict met geweld en in 29% van de gevallen ging het om een agressiedelict. In 18% van de gevallen was men naar aanleiding van een overtreding van de opiumwet met justitie in aanraking gekomen en in 12% was het uitgangsdelict niet in een van de genoemde categorieën in te delen. Slechts 2% van de uitgangszaken was naar aanleiding van een zedendelict en van 1% van de uitgangszaken is onbekend welk type delict de aanleiding voor de zaak was.

De wijze waarop de uitgangszaken zijn afgedaan is niet in tabel 3.2 opgenomen, maar varieert uiteraard nauwelijks. Dat is niet verwonderlijk omdat de onderzoeksgroep bestaat uit een groep mensen die minstens dertien weken in De Corridor moesten verblijven. In bijna een kwart van de gevallen kreeg men, naast een vrijheidsstraf, een geldboete en in 6% van de gevallen was sprake van een taakstraf. Deze kan ofwel naast een vrijheidsstraf zijn opgelegd, ofwel na mislukken van de taakstraf in een vrijheidsstraf zijn omgezet.

**Tabel 3.2: Kenmerken van de uitgangzaak van de deelnemers van Binnenste Buiten (1997-2001)**

type delict*	deelnemers BB 1997- 2001 (n = 305)
vermogen zonder geweld	37,0%
vermogen met geweld	36,7
agressie	29,2
zeden	2,3
Opiumwet	18,4
overig	12,1
onbekend	1,0

\* Percentages tellen niet op tot 100%, omdat in een deel van de zaken meer dan één delict voorkomt.  
Bron: WODC/OBJD

<sup>3</sup> Zie bijlage 4 voor het type en de ernst van de delicten.

### 3.1.3 Het strafrechtelijk verleden

Tabel 3.3 geeft een overzicht van het strafrechtelijk verleden van de gedetineerden die in de periode 1997-2001 aan Binnenste Buiten hebben deelgenomen. Uit de tabel blijkt dat 19,3% van de onderzoeksgroep niet eerder met justitie in aanraking is geweest. De uitgangzaak was voor hen het eerste justitiecontact. Van de onderzoeksgroep is 30% één tot twee keer eerder met justitie in aanraking geweest en 17,7% van de onderzoeksgroep is drie tot vier keer eerder met justitie in aanraking geweest. Bijna een kwart heeft vijf tot tien eerdere justitiecontacten gehad. Van de deelnemers aan Binnenste Buiten in de periode 1997-2001 is 8,5% zelfs elf keer of vaker met justitie in aanraking geweest voorafgaand aan de zaak waarvoor zij in PCMI De Corridor verbleven.

Op basis van de strafdreiging kan een onderscheid worden gemaakt naar lichte, middelzware en zware contacten. Lichte justitiecontacten zijn contacten naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van vier jaar of minder, middelzware justitiecontacten zijn contacten naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van vier tot acht jaar en zware justitiecontacten zijn contacten naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van acht jaar of hoger. Wanneer dit onderscheid wordt aangebracht, blijkt dat bijna de helft (48,9%) van de gedetineerden geen eerdere zaken heeft naar aanleiding van lichte delicten. Dit percentage 'first-offenders' ligt hoger dan het percentage first-offenders wanneer alle contacten in ogenschouw worden genomen. Dit wordt verklaard door mensen die wél eerdere justitiecontacten hebben gehad, maar uitsluitend naar aanleiding van middelzware of zware delicten. Verder blijkt uit de tabel dat bijna een derde (32,1%) van de deelnemers geen eerdere justitiecontacten heeft naar aanleiding van middelzware delicten. Tot slot is uit de tabel af te lezen dat bijna drie kwart (72,1%) van de onderzoeksgroep geen eerdere justitiecontacten heeft naar aanleiding van zware delicten.

**Tabel 3.3: Aantal eerdere justitiecontacten in het strafrechtelijk verleden van de deelnemers van Binnenste Buiten (1997-2001)**

	alle contacten	lichte contacten	middelzware contacten	zware contacten
aantal eerdere contacten				
0	19,3%	48,9	32,1	72,1
1-2	30,2	33,8	34,1	25,2
3-4	17,7	10,8	16,7	2,6
5-10	24,3	5,9	13,8	0,0
11 of meer	8,5	0,7	3,3	0,0

Bron: WODC/OBJD

## 3.2 Recidive na Binnenste Buiten

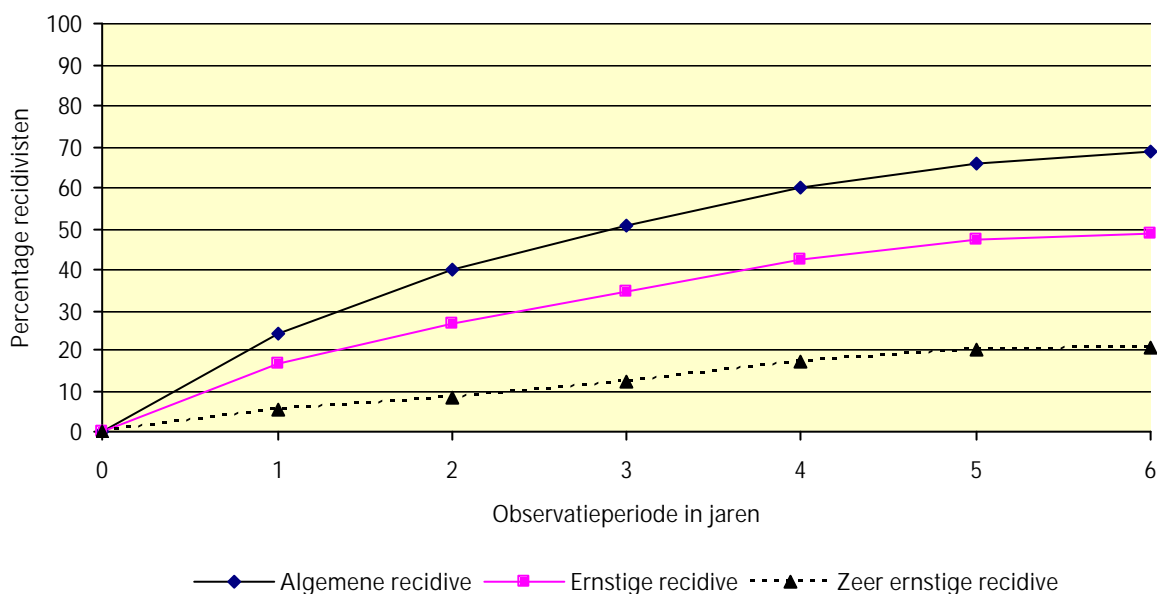
### 3.2.1 De prevalentie van de recidive

In hoofdstuk 2 zijn drie criteria voor recidive besproken. De prevalentie van de recidive van de deelnemers van Binnenste Buiten is voor elk van deze criteria nagegaan. In grafiek 3.1 staan de resultaten voor de algemene, ernstige en zeer ernstige recidive in de periode vanaf de datum van het eind

van het verblijf in De Corridor<sup>4</sup>. Deze datum is in dit onderzoek beschouwd als het begin van de recidive-observatietermijn.

Uit grafiek 3.1 kan worden afgelezen dat bijna een kwart van de deelnemers van Binnenste Buiten (23,9%) in het eerste jaar na het eind van de interventie opnieuw met justitie in aanraking komt. In de periode tot zes jaar na het eind van het verblijf in De Corridor loopt dit percentage op tot meer dan twee derde van de deelnemers (68,6%). Binnen deze periode van zes jaar is bijna de helft (48,7%) naar aanleiding van een misdrijf met een strafdreiging van vier jaar of meer met justitie in aanraking gekomen (ernstige recidive). Een vijfde deel (20,7%) van de onderzoeksgroep heeft binnen zes jaar minstens één nieuw justitiecontact naar aanleiding van een misdrijf met een strafdreiging van acht jaar of meer (zeer ernstige recidive).

**Figuur 3.1:** Prevalentie van algemene, ernstige en zeer ernstige recidive van deelnemers van Binnenste Buiten (1997-2001) (n=305) vanaf het eind van het verblijf



### 3.2.2 De frequentie van de recidive

Van degenen die opnieuw met justitie in aanraking kwamen, is het gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten bepaald. Tabel 3.4 laat zien dat de deelnemers die in de eerste vier jaar na het eind van het verblijf in De Corridor recidiveren, in die periode gemiddeld 2,5 nieuwe contacten met justitie opbouwen<sup>5</sup>. Ze komen in deze periode gemiddeld 1,4 keer met justitie in aanraking vanwege een misdrijf met een strafdreiging van vier jaar of meer (ernstige recidive) en gemiddeld 0,3 keer vanwege een misdrijf met een strafdreiging van acht jaar of meer (zeer ernstige recidive).

<sup>4</sup> In bijlage 2 zijn de tabellen opgenomen die horen bij de grafieken uit dit hoofdstuk.

<sup>5</sup> Het verschil in het aantal jaren waarover in de grafiek 3.1 en tabel 3.4 wordt gerapporteerd heeft te maken met de gebruikte analysetechniek. Voor het berekenen van prevalenties wordt gebruik gemaakt van survival-analyse, een techniek die rekening houdt met de verschillen in observatieduur tussen de respondenten. Voor het berekenen van de frequentie van nieuwe justitiecontacten was het niet mogelijk gebruik te maken van een techniek die hiervoor corrigeert en is besloten de frequenties te berekenen over de periode die overeenkomt met de observatietermijn van minstens de helft van de respondenten.



**Tabel 3.4: Cumulatief gemiddeld aantal justitiecontacten van deelnemers van Binnenste Buiten (1997-2001) vanaf het eind van het verblijf**

criterium	observatieperiode			
	1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar
algemene recidive	1,6	1,8	2,3	2,5
ernstige recidive	0,9	1,0	1,3	1,4
zeer ernstige recidive	0,2	0,3	0,3	0,3

Bron: WODC/OBJD

### 3.2.3 De aard en ernst van de recidive

In totaal hebben de deelnemers van Binnenste Buiten, die na hun verblijf in De Corridor opnieuw met justitie in aanraking kwamen, tot 2004 582 nieuwe justitiecontacten opgebouwd. Tabel 3.5 geeft een overzicht van de kenmerken van deze recidivezaken. Bij 37,5% van de recidivezaken is sprake van een vermogensdelict zonder geweld. Bijna een derde (30,2%) van de recidivezaken betreft een agressiedelict en bijna een tiende (9,1%) van de zaken betreft een opiumdelict. De recidivezaken betreffen niet vaak een vermogensdelict met geweld (4,6%) en zedendelicten komen nog minder vaak voor (0,3%). In bijna een kwart van de gevallen (24,4%) betreft de recidivezaak een delict dat niet in een van de andere categorieën kan worden ingedeeld en van een klein percentage zaken is onbekend naar aanleiding van welk delict de zaak is (5,8%).

Uit tabel 3.5 blijkt dat een vijfde van de recidivezaken op het moment van het einde van de dataverzameling voor dit onderzoek nog niet is afgedaan. De tabel laat verder zien dat 9,5% van de recidivezaken door het Openbaar Ministerie met een transactie is afgedaan. Het OM heeft 5,3% van de recidivezaken geseponeerd en 9,1% van alle recidivezaken is bij een andere zaak gevoegd. Voorts is uit de tabel af te lezen dat bijna drie vijfde van de recidivezaken werd gedagvaard (57,0%). Bij 13,9% van alle recidivezaken (24,4% van de gedagvaarde recidivezaken) is een taakstraf opgelegd en bij 22,2% van alle recidivezaken is een geldstraf opgelegd. Meer dan een kwart van alle recidivezaken (27,3%) eindigt met een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. Wanneer voor een recidivezaak een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf werd opgelegd, betrof dat in 27,6% van de zaken een vrijheidsstraf van meer dan zes maanden.

**Tabel 3.5: Kenmerken van de zaken in de periode na het eind van het verblijf van deelnemers van Binnenste Buiten (1997-2001)**

	recidivezaken van deelnemers aan Binnenste Buiten (n = 582)
type delict <sup>*</sup>	
vermogen zonder geweld	37,5%
vermogen met geweld	4,6
agressie	30,2
zedes	0,3
Opiumwet	9,1
overig	24,4
onbekend	5,8
afdoening <sup>**</sup>	
transactie	9,5
beleidssepot	5,3
voeging	8,1
niet afgedaan	20,1
taakstraf	13,9
geldstraf	22,2
(deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	27,3
voorwaardelijke vrijheidsstraf	6,9

<sup>\*</sup> Percentages tellen niet op tot 100%, omdat in een deel van de zaken meer dan één delict voorkomt.

<sup>\*\*</sup> Percentages tellen niet op tot 100%, omdat in een deel van de zaken meer dan één straf wordt opgelegd.

Bron: WODC/OBJD

Als men de delicttypen en afdoeningen van de recidivezaken legt naast die van de uitgangszaken (zie tabel 3.2), blijkt dat de recidivezaken van de deelnemers van Binnenste Buiten minder ernstig zijn dan de uitgangszaken. Het is evenwel niet correct de recidivezaken en de uitgangszaken te vergelijken. De uitgangszaken vormen namelijk geen willekeurige steekproef uit het verleden van de Binnenste Buiten deelnemers; doordat de deelnemers van Binnenste Buiten het object van studie zijn, is in de uitgangzaak per definitie een langere gevangenisstraf opgelegd.

### 3.3 Waar hangt de kans op recidive mee samen?

In deze paragraaf wordt de derde onderzoeksvraag beantwoord: welke achtergrondkenmerken hangen samen met recidive onder deelnemers van de interventie? Op basis van wat bekend is uit de literatuur over kenmerken die samenhangen met de kans op recidive (zie bijvoorbeeld Lloyd, Mair & Hough, 1994; Van der Heiden-Attema & Wartna, 2000; Piquero, Farrington & Blumstein, 2003) en op basis van de beschikbaarheid van gegevens in de OBJD is ervoor gekozen om van de volgende achtergrondkenmerken na te gaan hoe die samenhangen met het al dan niet voorkomen van recidive onder deelnemers van Binnenste Buiten: leeftijd ten tijde van het eerste contact met justitie, leeftijd ten tijde van de zaak naar aanleiding waarvan men in De Corridor verbleef, de duur van het strafrechtelijk verleden, het geboorteland<sup>6</sup> en het aantal eerdere lichte, zware en middelzware justitiecontacten. Tevens is nagegaan of de manier waarop de deelnemer de interventie afrondt verband houdt met de kans op recidive.

<sup>6</sup> In verband met de betrekkelijk geringe omvang van de onderzoeksgroep is de variabele geboorteland gecategoriseerd in 'in Nederland geboren' en 'niet in Nederland geboren'.

Om de samenhang tussen achtergrondkenmerken en recidive te bepalen is hier een Cox-regressie gebruikt (zie ook bijlage 3)<sup>7</sup>. De samenhang tussen achtergrondkenmerken en recidive wordt uitgedrukt in een coëfficiënt ( $e^{\beta}$ ). Als deze kleiner is dan één betekent een hogere waarde op het achtergrondkenmerk een kleinere kans op recidive. Wanneer de coëfficiënt groter is dan één, dan betekent een hogere waarde op het achtergrondkenmerk een grotere kans op recidive.

Niet alle achtergrondkenmerken hangen samen met de kans op recidive na deelname aan de training. In tabel 3.6 worden zowel de significante als de niet significante resultaten van de Cox-regressie weergegeven. Uit de tabel blijkt dat de kans dat een deelnemer recidiveert, toeneemt naarmate hij jonger was ten tijde van de uitgangszaak. Ook het aantal eerdere justitiecontacten is voorspellend voor recidive. Dit geldt voor lichte, middelzware en zware justitiecontacten: hoe meer eerdere contacten, des te groter de kans op recidive. Dit is iets dat in zeer uiteenlopende dadergroepen steeds opnieuw worden gevonden; de omvang van het strafrechtelijk verleden hangt sterk samen met de kans opnieuw met justitie in aanraking te komen (Lloyd, Mair & Hough, 1994). De kans op recidive is tevens groter wanneer een deelnemer voortijdig is gestopt met Binnenste Buiten. In dit geval wordt de referentiecategorie gevormd door de deelnemers die Binnenste Buiten hebben afgerond. Dit betekent dat de kans dat een deelnemer recidiveert groter is wanneer hij is uitgevallen dan wanneer hij de interventie heeft afgerond. Deze bevinding komt overeen met wat Spaans in 1997 vond; ook in zijn onderzoeksgroep deden degenen die de interventie hadden afgerond het beter dan degenen die voortijdig waren uitgevallen.

**Tabel 3.6: De invloed van verschillende achtergrondkenmerken op het vóórkomen van algemene recidive onder deelnemers aan Binnenste Buiten (1997-2001)**

achtergrondkenmerk	$e^{\beta}$	p
leeftijd ten tijde van de uitgangszaak	0,88	0,02
aantal eerdere lichte justitiecontacten	1,12	0,00
aantal eerdere middelzware justitiecontacten	1,05	0,00
aantal eerdere zware justitiecontacten	1,27	0,01
wijze van beëindigen van Binnenste Buiten, te weten <sup>†</sup> :		
uitgevallen	1,65	0,02
onbekend	0,96	n.s.
geboorteland	-	n.s.
leeftijd ten tijde van eerste justitiecontact	-	n.s.
duur van het strafrechtelijk verleden	-	n.s.

n.s.= niet significant

<sup>†</sup> referentiecategorie is 'interventie afgemaakt'

Bron: WODC/OBJD

### 3.4 Hoe verhoudt de recidive zich tot die in een vergelijkingsgroep?

De tot nog toe gepresenteerde resultaten geven alleen een beschrijving van de recidive onder ex-deelnemers van Binnenste Buiten. Wanneer men inzicht wil krijgen in de werking van de interventie zal de recidive van de onderzoeksgroep moeten worden vergeleken met die van een equivalente

<sup>7</sup> Van vier personen uit de onderzoeksgroep ontbrak informatie op een van de variabelen in de Cox-regressie. Zij zijn buiten de analyses gelaten.

controlegroep. Zoals gezegd was het echter niet mogelijk om voorafgaand aan de interventie noch achteraf een dergelijke controlegroep samen te stellen. Om de gepresenteerde recidivecijfers te kunnen relateren aan een vergelijkingsgroep is eerst nagegaan hoe de recidive van de deelnemers die de interventie hebben afgerond zich verhoudt tot die van de deelnemers die voortijdig zijn uitgevallen. Vervolgens is de recidive van de totale onderzoeksgroep vergeleken met die van een virtuele vergelijkingsgroep.

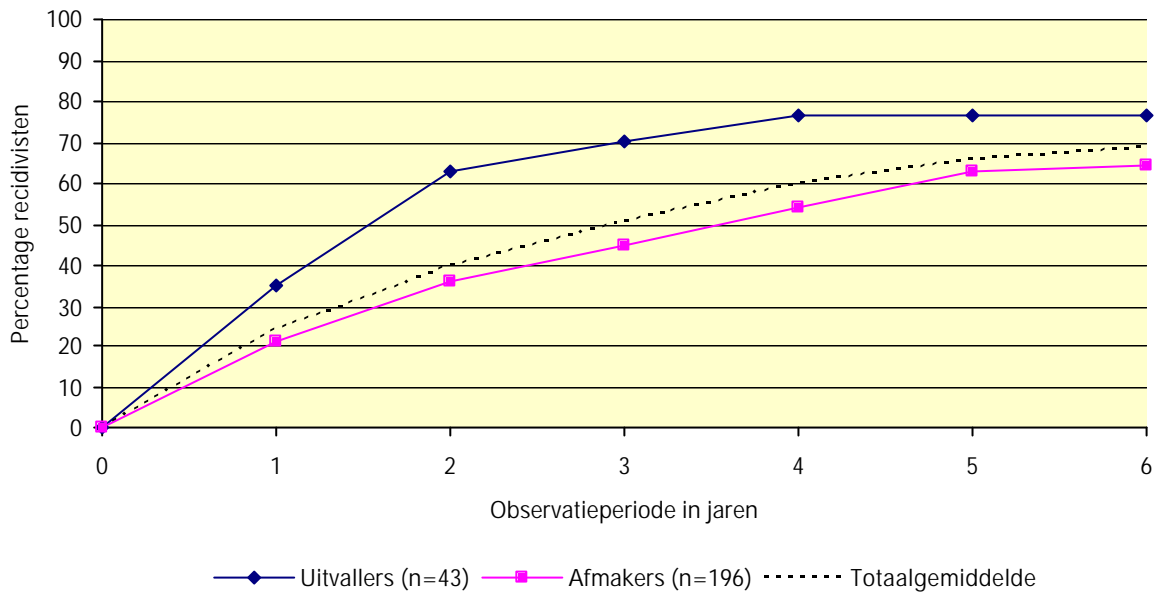
Van de 305 deelnemers aan Binnenste Buiten in de periode 1997-2001 hebben 196 personen (64,3%) de interventie afgerond. Om uiteenlopende redenen zijn 43 personen (14,1%) voortijdig uitgevallen. Van de overige 66 deelnemers (21,6%) is niet bekend of zij de interventie hebben afgerond en zij zijn niet betrokken bij onderstaande analyses.

Uit de vergelijking tussen de afmakers en de uitvallers blijkt dat diegenen die de interventie afronden minder recidiveren dan degenen die voortijdig uitvielen. In bijlage 2 is de tabel met de recidivepercentages voor algemene, ernstige en zeer ernstige recidive opgenomen. De verschillen tussen afmakers en uitvallers zijn statistisch significant voor elk recidivecriterium. Uit grafiek 3.2 is af te leiden dat het verschil tussen beide groepen na drie jaar voor algemene recidive ongeveer 25% bedraagt. Dit verschil neemt vervolgens af om zes jaar na het vertrek uit De Corridor nog 12,4% te zijn<sup>8</sup>. Hieruit kan echter **niet** worden geconcludeerd dat de interventie effectief is. Er bestaan weliswaar geen significante verschillen tussen beide groepen op de belangrijkste kenmerken met betrekking tot strafrechtelijk verleden, maar het is niet uit te sluiten dat beide groepen van elkaar verschillen op kenmerken die niet in dit onderzoek konden worden gemeten. Bovendien is van een niet onaanzienlijk deel van de onderzoeksgroep, te weten van een vijfde, onbekend of zij de interventie hebben afgerond of niet.

---

<sup>8</sup> Vanaf het derde jaar worden de groepen waarover de recidive wordt berekend zo klein dat de resultaten instabiel kunnen zijn.

**Figuur 3.2: Prevalentie van algemene recidive van afmakers en uitvallers van Binnenste Buiten (1997-2001) vanaf het eind van het verblijf**



Omdat geen vergelijkingsgroep samengesteld kon worden, is het niet mogelijk de recidive van Binnenste Buiten deelnemers te vergelijken met de recidive van vergelijkbare gedetineerden die de interventie niet volgden. Om een idee te krijgen over de relatieve hoogte van de waargenomen recidive van de deelnemers, is deze vergeleken met de *voorspelde* recidive van een virtuele vergelijkingsgroep met exact dezelfde (statische) achtergrondkenmerken als de deelnemers aan Binnenste Buiten. Daarbij is gebruik gemaakt van de volgende zes statische kenmerken: geslacht; leeftijd ten tijde van de uitgangszaak; aantal eerdere justitiecontacten (uitgesplitst naar justitiecontacten tijdens jeugd en volwassenheid); geboorteland; soort delict van de uitgangszaak; en, strafzaakdichtheid in de periode vanaf het eerste contact tot de uitgangszaak. De keuze voor deze kenmerken is gebaseerd op literatuuronderzoek, op de beschikbaarheid van gegevens in de OBJD en op statistische analyses: de kenmerken die een statistisch significante bijdrage leverden aan de voorspelling van recidive zijn opgenomen in het voorspellingsmodel.

Na twee jaar<sup>9</sup> heeft 40,0% van de deelnemers aan Binnenste Buiten gerecidiveerd. Op basis van het voorspellingsmodel was de verwachting dat dit 58,8% zou zijn. De waargenomen recidive van Binnenste Buiten deelnemers na twee jaar ligt dus 18,8% lager dan de voorspelde recidive. Dit betekent dat de deelnemers van Binnenste Buiten (uit de periode 1997-2001) beter scoren dan de gemiddelde justitiabele met dezelfde achtergrondkenmerken. Met andere woorden, ze doen het beter dan op basis van hun achtergrondkenmerken verwacht mocht worden. Dit resultaat betekent echter **niet** dat hiermee is aangetoond dat Binnenste Buiten effectief is. Het voorspellingsmodel is immers gebaseerd op een beperkt aantal statische achtergrondkenmerken, waardoor de recidive nooit perfect voorspeld kan worden. Over een groot aantal andere variabelen die een rol spelen bij het al of niet vóórkomen van recidive is geen informatie beschikbaar. Doordat er geen vergelijkingsgroep beschikbaar is, is niet bekend hoe de verhouding tussen waargenomen

<sup>9</sup> De lengte van deze observatietermijn hangt samen met de bij het voorspellen van recidive gehanteerde methode.

en voorspelde recidive voor een dergelijke groep zou zijn. Dat betekent dat het onmogelijk is om behandel-effecten te onderscheiden van selectie-effecten. Behandel-effecten hebben betrekking op de effectiviteit van een interventie. Selectie-effecten zeggen iets over de mensen die geselecteerd zijn voor deelname aan een interventie. Om deel te kunnen nemen aan Binnenste Buiten moet een gedetineerde gemotiveerd zijn om te veranderen. Over de virtuele vergelijkingsgroep zijn dergelijke gegevens niet bekend. Het is mogelijk dat de deelnemers van Binnenste Buiten gemiddeld gemotiveerder zijn dan de virtuele vergelijkingsgroep. Op basis van deze resultaten kan dus niet gezegd worden dat Binnenste Buiten effectief is. Aan de andere kant kan echter ook niet gesteld worden dat Binnenste Buiten *niet* effectief is.

## 4 Slot

Het WODC heeft op verzoek van het beleidsprogramma Terugdringen Recidive (TR) onderzoek gedaan naar de recidive onder deelnemers aan Binnenste Buiten. Binnenste Buiten is een arbeidstoeleidingsproject dat door PI Noord-Brabant Noord wordt aangeboden aan jongvolwassen gedetineerden met een strafrestant van minstens 13 weken. De doelstelling van Binnenste Buiten is gedetineerden te plaatsen in een reguliere arbeidsplaats, dan wel een opleidingsplaats binnen een reguliere beroepsopleiding. Daarnaast beoogt men een stabiele woon- en leefsituatie te bevorderen als voorwaarde voor het welslagen van deze plaatsingen in werk of opleiding. In deze studie is de recidive van de deelnemers uit de periode 1997-2001 onderzocht. De recidive heeft in dit onderzoek betrekking op nieuwe justitiecontacten; delicten die niet in het Justitieel Documentatie Systeem zijn geregistreerd, zijn niet onderzocht. Het onderzoek is beperkt tot een beschrijving van de recidive en biedt geen verklaring voor de recidive. Het ligt buiten de reikwijdte van de vraag van TR aan het WODC om de theoretische grondslagen van de interventie nader te onderzoeken en na te gaan of er sprake is van programma-integriteit. Hieronder volgt eerst een korte beantwoording van de onderzoeksvragen waarna enkele conclusies worden getrokken.

De eerste onderzoeksvraag in deze studie heeft betrekking op de achtergrondkenmerken van de deelnemers aan Binnenste Buiten. De deelnemers aan de interventie zijn allemaal mannen en van hen is bijna twee derde in Nederland geboren. De gemiddelde leeftijd van de onderzoeksgroep lag ten tijde van het eind van het verblijf in De Corridor op 22 jaar. Het meest voorkomende delict in de uitgangzaak betreft een vermogensdelict zonder geweld, direct gevolgd door een vermogensdelict met geweld. Het aandeel first-offenders in de onderzoeksgroep bedraagt 19,3%.

De tweede onderzoeksvraag gaat in op de recidive van de onderzoeksgroep na afloop van Binnenste Buiten. Zes jaar na het eind van de interventie is bijna 70% van de deelnemers opnieuw met justitie in aanraking geweest. Degenen die in de eerste vier jaar na de interventie recidiveren, hebben in die periode gemiddeld 2,5 nieuwe justitiecontacten. Het meest voorkomende delict in de recidivezaken is een vermogensdelict zonder geweld en meer dan een kwart van de recidivezaken wordt een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd.

De derde onderzoeksvraag richt zich op de achtergrondkenmerken die samenhangen met het al dan niet vóórkomen van recidive. De kans dat een deelnemer recidiveert, neemt toe naarmate hij jonger was ten tijde van de zaak naar aanleiding waarvan hij in De Corridor is geplaatst. Ook de omvang van het strafrechtelijk verleden is een belangrijk kenmerk bij de voorspelling van recidive in de onderzoeksgroep; des te meer lichte, middelzware en zware eerdere justitiecontacten, des te groter de kans op recidive is. Daarnaast is de manier waarop de deelnemer de interventie heeft afgesloten van belang voor de voorspelling van recidive; een deelnemer die voortijdig is uitgevallen heeft een grotere kans op recidive dan een deelnemer die Binnenste Buiten heeft afgerond.

De vierde onderzoeksvraag richt zich op de vraag hoe de recidive van de deelnemers aan de interventie zich verhoudt ten opzichte van die van een vergelijkingsgroep. Voor dit onderzoek bleek het onmogelijk om een reële vergelijkingsgroep samen te stellen. Om de recidivecijfers na afronding van de interventie te kunnen relateren aan een andere groep gesanctioneerden is eerst nagegaan welke verschillen er zijn tussen degenen die de training hebben afgerond en degenen die voortijdig zijn uitgevallen. Uit deze vergelijking, bleek dat de afmakers in alle opzichten – algemene, ernstige en zeer ernstige recidive – minder recidiveren dan de uitvallers. Dit verschil tussen beide groepen kan niet verklaard worden door verschillen in relevante achtergrondkenmerken zoals omvang van het strafrechtelijk verleden of leeftijd waarop het eerste justitiecontact heeft plaatsgevonden. Het is echter niet uit te sluiten dat beide groepen verschillen op kenmerken die niet in dit onderzoek konden worden gemeten en dat deze verschillen de verklaring vormen voor het verschil in recidive tussen de groepen. Vervolgens is de recidive van de onderzoeksgroep vergeleken met voorspelde recidive van een virtuele vergelijkingsgroep met exact gelijke achtergrondkenmerken. De recidive in de deelnemersgroep valt lager uit dan de voorspelde recidive. Op basis hiervan kan echter niet geconcludeerd worden dat de recidive in de deelnemersgroep lager ligt dan het geval zou zijn geweest wanneer zij niet hadden deelgenomen aan Binnenste Buiten.

Uit dit onderzoek kunnen geen conclusies getrokken worden omtrent de effectiviteit van Binnenste Buiten. Daarvoor is een ander type onderzoek nodig waarin de resultaten van de deelnemers worden afgezet tegen die van een optimaal gematchte controlegroep. In dit onderzoek was het niet mogelijk een dergelijke controlegroep samen te stellen, zelfs niet achteraf. Daarnaast is het van belang dat van de deelnemers voldoende informatie aanwezig is over criminogene en beschermende factoren die van invloed zijn op recidive. Over een aantal belangrijke recidivebeïnvloedende factoren zoals selectie of motivatie van de deelnemers, was helaas niets bekend.

Het is positief dat de Binnenste Buiten-deelnemers die de interventie hebben afgerond minder vaak opnieuw met justitie in aanraking komen dan degenen die de interventie voortijdig hebben afgebroken. Evenzo is het positief dat de waargenomen recidive van de onderzoeksgroep lager uitvalt dan de recidive die op basis van statische achtergrondkenmerken voorspeld werd. Deze bevindingen vormen weliswaar geen bewijs voor de effectiviteit van Binnenste Buiten, maar sluiten ook niet uit dat de interventie de recidive terugdringt. De resultaten zijn hoopvol genoeg om een grondige evaluatie van Binnenste Buiten aan te bevelen waarbij de recidive van de deelnemers aan de interventie wordt vergeleken met die van een vergelijkbare controlegroep. In een dergelijke evaluatie zou tevens de theoretische onderbouwing van Binnenste Buiten moeten worden beschreven en dient nagegaan te worden of de interventie wordt aangeboden zoals bedoeld. Zodoende zou een dergelijke evaluatie de werking van de interventie in beeld brengen.



# Literatuur

**Aos, S., P. Phipps, R. Barnoski & R. Lieb**

*The comparative costs and benefits of programs to reduce crime*  
Olympia, WA, Washington State Institute for Public Policy, 2001

**Dekkers, L., J. Verhoeven, F. Wittens, J. van Lokven, M. Hazeleger & G.J. de Vreede**

*Binnenste Buiten: hoe jonge gedetineerden aan een baan worden geholpen*  
Zeeland, Provinciaal Steunpunt Werkgelegenheid, PTK De Corridor, 1995

**Heiden-Attema, N. van der & B.S.J. Wartna**

*Recidive na verblijf in een JBI. Een vervolgstudie naar de geregistreeerde criminaliteit onder jongeren uit een justitiële jeugdinrichting*  
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2000

**Knaap, L.M., van der, A.M. van der Laan & B.S.J. Wartna**

*Recidivemeting onder deelnemers van drie verschillende justitiële interventies*  
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, interne rapportage, 2004

**Knaap, L.M., van der, A.M. van der Laan & B.S.J. Wartna**

*Recidivemeting onder deelnemers van nieuw Positief Initiatief*  
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2005

**Laan, A.M. van der, L.M. van der Knaap & B.S.J. Wartna**

*Recidivemeting onder deelnemers aan de Sociale Vaardigheidstraining voor groepen van het Leger des Heils*  
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2005

**Latimer, J., C. Dowden & K.E. Morton-Bourgon**

*Treating youth in conflict with the law: A new meta-analysis*  
z.p., Research and Statistics Division, Department of Justice Canada, 2003

**Linden, B. van der**

Terugdringen recidive  
*Proces*, jrg. 83, nr. 3, 2004, pp. 94-101

**Lloyd, C., G. Mair & M. Hough**

*Explaining reconviction rates: a critical analysis*  
London, Home Office Research Study No. 136, 1994

**Piquero, A.R., D.P. Farrington & A. Blumstein**

The criminal career paradigm. In Michael Tonry *Crime & Justice*  
Chicago, University of Chicago, 2003

**Programma Terugdringen Recidive**

*Gedragsinterventies*  
Den Haag, Ministerie van Justitie, januari 2005

**Spaans, E.C.**

*De Jeugdwerkinrichting binnenstebuiten gekeerd: onderzoek naar de resultaten van de Jeugdwerkinrichting en het project Binnenste Buiten*  
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 1997

**Tollenaar, N. & B.S.J. Wartna**

*Ontwikkeling van een voorspellingmodel*  
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, in voorbereiding

**Wartna B.S.J., N.J. Baas & E.M.Th. Beenackers**

*Beter, anders en goedkoper. Een literatuurverkenning ten behoeve van het traject Modernisering Sanctietoepassing*  
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2004

**Wartna, B.S.J., M. Blom & N. Tollenaar**

*De WODC-Recidivemonitor*  
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2004 (<http://www.wodc.nl>)

## **Bijlage 1      Samenstelling van de                                  begeleidingscommissie**

### **Voorzitter**

Dhr. prof. dr. J.P.S. Fiselier, universitair hoofddocent Katholieke Universiteit Nijmegen en bijzonder hoogleraar Penologie, Rijksuniversiteit Groningen.

### **Leden**

Dhr. dr. S. Bogaerts, hoofd afdeling Criminaliteitspreventie, Slachtofferzorg, Jeugdbescherming en Sanctietoepassing, WODC.

Dhr. prof. dr. P.G.M. van der Heijden, hoogleraar Statistiek, Faculteit der Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht.

Dhr. dr. M.M. Kommer, plaatsvervangend directeur Directie Algemene Justitiële Strategie, Ministerie van Justitie.

Dhr. dr. K.E. Swierstra, senior beleidsadviseur directie Sanctie- en Preventiebeleid, Ministerie van Justitie.

Dhr. drs. J.J.L.M. Verhagen, hoofd afdeling Informatieanalyse en Documentatie, Dienst Justitiële Inrichtingen; vervangen door dhr. P.L. Linckens, medewerker onderzoek en informatieanalyse, Dienst Justitiële Inrichtingen.

Dhr. drs. C. Wiebrens, beleidsadviseur Parket-Generaal, Openbaar Ministerie.

Dhr. drs. G.J. Terlouw, beleidsmedewerker afdeling ontwikkeling, directie Justieel Jeugdbeleid, Ministerie van Justitie.

## Bijlage 2 Tabellen behorende bij grafieken uit Hoofdstuk 3

**Tabel 1: Cumulatief percentage algemene, ernstige en zeer ernstige recidive van deelnemers van Binnenste Buiten (1997-2001) (n=305) vanaf het eind van het verblijf**

	Observatieperiode in jaren					
	1	2	3	4	5	6
algemene recidive	23,9%	40,0	50,7	59,9	65,9	68,6
ernstige recidive	16,7	26,2	34,7	42,5	47,2	48,7
zeer ernstige recidive	5,3	8,5	12,3	16,9	19,9	20,7

Bron: WODC/OBJD

**Tabel 2: Cumulatief percentage algemene, ernstige en zeer ernstige recidive van afmakers en uitvallers van Binnenste Buiten (1997-2001) vanaf het eind van het verblijf**

		Observatieperiode in jaren					
		1	2	3	4	5	6
<b>algemene recidive</b>							
uitvallers	(n=43)	34,9	62,8	70,4	76,7	76,7	76,7
afmakers	(n=196)	20,9	36,2	45,1	54,2	62,9	64,3
totaalgemiddelde	(n=305)	23,9	40,0	50,7	59,9	65,9	68,6
<b>ernstige recidive</b>							
uitvallers	(n=43)	23,3	34,9	47,2	50,1	62,6	62,6
afmakers	(n=196)	15,3	25,5	31,2	37,2	42,5	44,0
totaalgemiddelde	(n=305)	16,7	26,2	34,7	42,5	47,2	48,7
<b>zeer ernstige recidive</b>							
uitvallers	(n=43)	2,3	4,7	19,4	26,5	42,7	42,7
afmakers	(n=196)	6,1	8,2	10,3	13,6	16,9	16,9
totaalgemiddelde	(n=305)	5,3	8,5	12,3	16,9	19,9	20,7

Bron: WODC/OBJD

## Bijlage 3 De WODC-Recidivemonitor

De WODC-Recidivemonitor is een langlopend onderzoeksproject waarin gestandaardiseerde recidivemetingen worden verricht onder uiteenlopende dadergroepen. Met dit project krijgt Justitie beter zicht op de uitstroomresultaten van strafrechtelijke interventies en op het verloop van criminele carrières, zowel bij jeugdige als bij volwassen daders. De metingen in het kader van de Recidivemonitor verlopen steeds op dezelfde manier. De uitkomsten van het onderzoek zijn hierdoor onderling vergelijkbaar. Sommige metingen worden op gezette tijden herhaald, zodat van de belangrijkste dadergroepen ook het verdere verloop van hun strafrechtelijke carrière op de voet kan worden gevolgd.

### *De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie*

De gegevens voor het onderzoek zijn afkomstig uit de Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD), een database die speciaal met het oog op de Recidivemonitor is ontwikkeld. De OBJD is een versleutelde, geanonimiseerde kopie van het JDS, het officiële justitiële documentatiesysteem dat wordt beheerd door de Centrale Justitiële Documentatiedienst (CJD) in Almelo.

Het JDS geeft voor alle (rechts)personen die met de Nederlandse justitie in aanraking zijn gekomen, een overzicht van de strafzaken waarin zij als verdachte centraal stonden. Van elke strafzaak is geregistreerd wanneer en bij welk parket de zaak werd aangemeld, om welke delicten het ging en hoe en door welke instantie de zaak is afgedaan.

Elke drie maanden wordt de OBJD ververst met de meest recente gegevens uit het JDS. Een belangrijk verschil met het JDS is dat de gegevens in de OBJD niet verjaren; zij blijven voor onderzoek beschikbaar. Voorwaarde voor opname in het JDS is dat de persoon na 1996 nog in aanraking is gekomen met Justitie. Is dat niet zo, dan kan het zijn dat de zaken van een verdachte nog niet in het systeem zijn ingevoerd en dus ook niet in de OBJD te vinden zijn.

### **Centrale Justitiële Documentatie**

Het JDS bevat documentatie over bijna 2,5 miljoen personen en bijna 8 miljoen strafzaken. Het gegevensbestand is ontstaan in het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw. Tot die tijd werd alle informatie over de vervolgte delicten en de afdoeningen door de arrondissementsparketten bijgehouden op kaarten. Deze werden naar de CJD gestuurd, alwaar de gegevens van de niet-verjaarde zaken werden gefotografeerd en op een 'image' kwamen te staan. Wanneer er nu een melding binnenkomt over een persoon, wordt eerst bekeken of deze nog zaken op een image heeft staan. Is dat het geval, dan worden deze oude zaken ingevoerd in het JDS.

Tegenwoordig worden nieuwe strafzaken rechtstreeks aan het JDS toegevoegd vanuit COMPAS, het administratiesysteem van de parketten. Maar de geautomatiseerde aanvoer kwam niet overal tegelijk tot stand. Het laatste arrondissement kreeg in 1996 een aansluiting op het JDS. Dit betekent dat het JDS (en dus ook de OBJD) alleen compleet is voor personen die na 1996 nog met Justitie in aanraking zijn gekomen. Hiermee dient bij onderzoek rekening te worden gehouden. Personen die na 1996 niet met Justitie in aanraking zijn gekomen, kunnen nog oude zaken op image hebben. Deze zaken dienen eerst te worden ingevoerd. Pas na de daarop volgende verversing van de OBJD is het beeld van hun strafrechtelijke carrière compleet.

#### *Onderzoek naar specifieke interventies of dadergroepen*

De OBJD bevat alleen globale afdoeningsgegevens. Het soort straf of maatregel is opgenomen en de hoogte of duur ervan. Maar welk specifiek leerproject men volgde of in welke inrichting de detentie werd doorgebracht, wordt bijvoorbeeld niet vermeld. Bij onderzoek naar interventies waarover in de OBJD geen informatie wordt bijgehouden, kunnen de gegevens van de daders niet rechtstreeks uit de database worden gehaald en is een tussenstap nodig via de CJD. Deze levert op aanvraag de versleutelde nummers aan waaronder de betrokken personen in de OBJD te vinden zijn. Om dit kunnen doen, moeten van elke persoon in de onderzoeksgroep de volgende gegevens beschikbaar zijn:

- respondentnummer, indien beschikbaar het vip-nummer;
- personalia: achternaam, tussenvoegsels en volledige voornamen;
- geboortedatum, -plaats en -land;
- parketnummer strafzaak in eerste aanleg (incl. arrondissementscode);
- begin- en einddatum van de opgelegde straf of maatregel.

Op basis van de persoonsgegevens zoekt de CJD naar de juiste versleutelde nummers. Zijn deze eenmaal bekend, dan kunnen alle relevante zaak-, delict- en afdoeninggegevens uit de OBJD worden geëxtraheerd. Omdat met deze procedure de anonimiteit van de respondenten wordt opgeheven, is voor dit type onderzoek toestemming nodig van de minister van Justitie. Per onderzoek moet worden vastgesteld of de recidive wordt berekend vanaf de datum dat de sanctie begint of vanaf de datum dat de sanctie eindigt.

#### **Verwerking van de ruwe onderzoeksgegevens**

De gegevens uit de OBJD zijn niet direct geschikt voor analyse, maar moeten eerst worden bewerkt. Dat gebeurt in een aantal stappen:

- 1 indelen van de ruwe informatie in vaste rubrieken;
- 2 samenvatten van de delictinformatie;
- 3 verwerken van de afdoeningsgegevens;
- 4 vaststellen van het tijdstip van de strafzaken.

Ad 1) De meeste velden in de OBJD bevatten stukken tekst. Om een zinvolle indeling van de informatie mogelijk te maken, dienen deze strings eerst te worden omgezet naar waarden op numerieke variabelen. Daarvoor is een reeks programma's ontwikkeld.

Ad 2) De informatie over de gepleegde delicten wordt in de OBJD vastgelegd in termen van de overtreden wetsartikelen. Elk strafbaar feit bestaat uit maximaal vijf wetsartikelen. Het aantal feiten per zaak is ongelimiteerd. De eerste stap in het verwerken van de delictinformatie is het toekennen van de strafdreiging aan elk feit. Dit is de maximale straf die voor een bepaald type delict kan worden opgelegd. Wanneer per feit meer wetsartikelen genoemd worden, wordt de strafdreiging van het hoogst bedreigde artikel toegekend. Indien sprake is van een 'strafbare

poging tot (uitlokking van) een misdrijf' dan wel een 'strafbare voorbereiding' of 'medeplichtigheid', wordt de strafdreiging conform het Wetboek van Strafrecht gecorrigeerd. Naast een strafdreiging wordt aan elk feit of artikelcombinatie ook een zogenaamde 'cbs-code' toegekend. Dit is de code die door het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt gebruikt om delicten te classificeren. Op basis van deze code kunnen de strafbare feiten op verschillende manieren worden ingedeeld. Zijn de strafdreiging en de delictcode aan de feiten gekoppeld, dan worden per zaak de vijf feiten met de hoogste strafdreiging geselecteerd. Bij elke zaak kunnen dus verschillende soorten delicten voorkomen, één daarvan is het zwaarst bedreigde feit.

Ad 3) Strafzaken kunnen op uiteenlopende manieren worden afgedaan. Binnen een zaak kan sprake zijn van meer dan één vonnisonderdeel, aan het aantal onderdelen is geen maximum verbonden. Ook de afdoeningsinformatie wordt per zaak samengevat. Dit gebeurt op twee manieren. Op de eerste plaats wordt voor elke zaak nagegaan of er sprake was van een bepaald type afdoening. Daarnaast wordt de afdoening van elke zaak ingedeeld in één van de volgende hoofdcategorieën: vrijheidsbeperkende maatregelen, onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, taakstraffen, voorwaardelijke vrijheidsstraffen, boetes, transacties en beleidssepots (zie ook bijlage 4). Door deze aanpak houden we zicht op het voorkomen van combinaties van vonnisonderdelen, maar kennen we ook de belangrijkste straf die in een zaak is opgelegd. Naast het soort afdoening wordt natuurlijk ook de hoogte of de duur van de straf bijgehouden.

Ad 4) Nadat de delict- en afdoeningsgegevens zijn samengevat, wordt per persoon de volgorde van de strafzaken bepaald. We doen dit aan de hand van het inschrijfjaar van de strafzaak. De OBJD bevat weliswaar ook pleeg- en beslidsdata, maar deze vormen geen goed alternatief. Pleegdata zijn alleen beschikbaar voor delicten ingeschreven na 1996 en beslidsdata worden te zeer beïnvloed door de behandelduur van de strafzaken. Uitgaan van het inschrijfjaar heeft echter ook nadelen. Als een persoon meer dan één strafzaak binnen één jaar heeft, is dit gegeven niet onderscheidend genoeg. Om het tijdstip van de strafzaken nauwkeuriger te kunnen bepalen zal op termijn ook de maand van inschrijving in het JDS worden opgenomen. Tot die tijd schatten we de inschrijfmaand. Tussen de eventuele pleeg- en de beslidsdatum van een zaak, maar binnen het aangegeven inschrijfjaar, wordt at random een inschrijfmaand gekozen. Deze geschatte datum vormt de basis voor verdere analyses.

#### *De operationele definitie van recidive*

De keuze voor de OBJD als bron van onderzoeksgegevens impliceert dat met de Recidivemonitor alleen de criminaliteit die het Openbaar Ministerie te verwerken krijgt, in kaart wordt gebracht. Over de criminaliteit die niet wordt opgespoord en vervolgd, worden geen uitspraken gedaan. Ook de delicten die door de kantonrechter worden afgedaan, laten we buiten beschouwing. Dit deel van de geregistreerde criminaliteit, de 'overtredingen', bestaat voor bijna 90% uit verkeersdelicten waarvan ruim 60% snelheidsovertredingen. Van alle zaken die handelen om misdrijven, nemen we zaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak niet mee. Zaken die gevoegd zijn bij een andere zaak wel, evenals die strafzaken die door het OM worden afgedaan met een transactie of een beleidssepot.

#### **Geldige afdoeningen**

De WODC-Recidivemonitor baseert haar metingen op het vóórkomen van nieuwe strafzaken. Niet alle strafzaken worden meegenomen; het gaat om justitiecontacten met een 'geldige' afdoening. Hier volgt een volledige opsomming van de strafzaken die bij het bepalen van de recidive niet respectievelijk wel meetellen.

**Strafzaken die niet meetellen**

- 1 Kantongerechtszaken: dit zijn zaken waarbij alle feiten onder de competentie van de kantonrechter vallen.
- 2 Zaken eindigend in overdracht naar een ander parket.
- 3 Zaken eindigend in een technisch sepot of andere technische uitspraak. Deze laatste categorie betreft rechtbankzaken waarbij geen schuldigverklaring is uitgesproken. Als grond voor zowel het technische sepot door het OM of de technische uitspraak door de rechter, kan worden aangevoerd:
  - a ontslag rechtsvervolging, feit strafbaar
  - b ontslag rechtsvervolging, feit niet strafbaar
  - c dagvaarding nietig
  - d dagvaarding HB nietig
  - e oproeping HB nietig
  - f aanhouding bepaalde tijd
  - g aanhouding onbepaalde tijd
  - h rechter niet bevoegd
  - i onrechtmatig verkregen bewijs
  - j burgerlijke rechter niet bevoegd
  - k dader niet strafbaar
  - l feit niet strafbaar
  - m geen wettig bewijs
  - n OM niet-ontvankelijk
  - o niet-ontvankelijk
  - p ten onrechte als verdachte vermeld
- 4 Zaken eindigend in algehele vrijspraak; dit zijn zaken waarbij voor alle feiten vrijspraak volgt.
- 5 Zaken eindigend in: 'sepot: gevoegd niet-Compas zaak /dubbel geregistreerde zaak'.

**Strafzaken die wel meetellen**

- 1 Zaken die nog niet zijn afgedaan.
- 2 Zaken die (door het OM) werden gevoegd ('ad info', 'ter berechting' of 'ter terechtzitting').
- 3 Zaken die door het OM werden afgedaan met een transactie.
- 4 Zaken die door het OM werden afgedaan met een beleidssepot. Tot de gronden van een beleidssepot behoren:
  - a anders dan strafrechtelijk ingrijpen
  - b beperkte kring
  - c civiel en administratief recht
  - d civielrechtelijke jeugdmaatregel
  - e dienstverlening
  - f door feit of gevolgen getroffen
  - g gering aandeel in feit
  - h gering feit
  - i geringe strafwaardigheid feit
  - j gewijzigde omstandigheden
  - k gezondheidstoestand
  - l krijgstuuchtelijk afgedaan
  - m landsbelang
  - n leeftijd
  - o leidinggever vervolgd
  - p maatschappelijk belangenconflict
  - q benadeelde medeschuldig
  - r onvoldoende met nationaal belang
  - s oud feit
  - t recente bestraffing
  - u rechtspersoon wordt vervolgd
  - v reclasseringsbelang
  - w strafrechtelijke jeugdmaatregel
  - x T.B.S.
  - y verdachte onvindbaar
  - z verhouding tot benadeelde geregeld
  - aa vervolging in strijd belang benadeelde
  - bb wetwijziging
- 5 Zaken die eindigden in de volgende rechterlijke afdoeningen:
  - a alleen aanvullend strafonderdeel
  - b boete
  - c storting waarborgfonds,
  - d schadevergoeding
  - e geldstrafcombinatie
  - f overig geldstraf
  - g jeugdetentie
  - h arrest
  - i tuchtschool
  - j gevangenisstraf
  - m levenslange gevangenisstraf
  - n overig volwassen vrijheidstraf
  - o taakstraf
  - p overig taakstraf
  - q maatregel (vrijheidsbeperkend)
  - r combinaties met maatregelen
  - s berisping
  - t overig berisping
  - u geen maatregel of straf
  - v schuldig zonder oplegging van straf



k	hechtenis	of maatregel (szovsm)
l	militaire detentie	w overig szovsm

Vooraf in onderzoek met een korte observatieperiode kan het voorkomen dat een aantal strafzaken dat reeds in de OBJD is opgenomen, nog niet is afgedaan. Deze zaken worden toch meegenomen in de berekeningen van de recidive, omdat de ervaring leert dat 9 van de 10 zaken die onder de aandacht van het OM worden gebracht, een 'geldige' afdoening opleveren.

### Recidivecriteria

Bij het vaststellen van de recidive worden vijf vaste criteria gehanteerd. In tabel 1 worden de criteria omschreven. De eerste drie – algemene, ernstige en zeer ernstige recidive – verschillen onderling alleen wat betreft de ernst van de vervolgte delicten. Zij hebben altijd, dat wil zeggen in elke onderzoeksgroep, dezelfde betekenis. Dit geldt niet voor speciale en specifieke recidive. De betekenis van deze criteria hangt af van de aard van de uitgangszaak, dat is de zaak op grond waarvan iemand in de betreffende onderzoeksgroep is opgenomen. Onder verkeersdelinquenten bijvoorbeeld, is speciale recidive een nieuw justitiecontact vanwege een verkeersdelict. Bij zedendelinquenten is er sprake van speciale recidive wanneer zij opnieuw worden vervolgd voor een zedendelict.

**Tabel 1 Recidivecriteria binnen de WODC-Recidivemonitor**

criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Alle nieuwe justitiecontacten ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten, behalve de strafzaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een delict met een wettelijke strafdreiging van 4 jaar of meer*
Zeer ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een delict met een wettelijke strafdreiging van 8 jaar of meer
Speciale recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. hetzelfde soort delict als in de uitgangszaak
Specifieke recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. overtreding van het hetzelfde wetsartikel als in de uitgangszaak

\* Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

### Welke analyses vinden plaats?

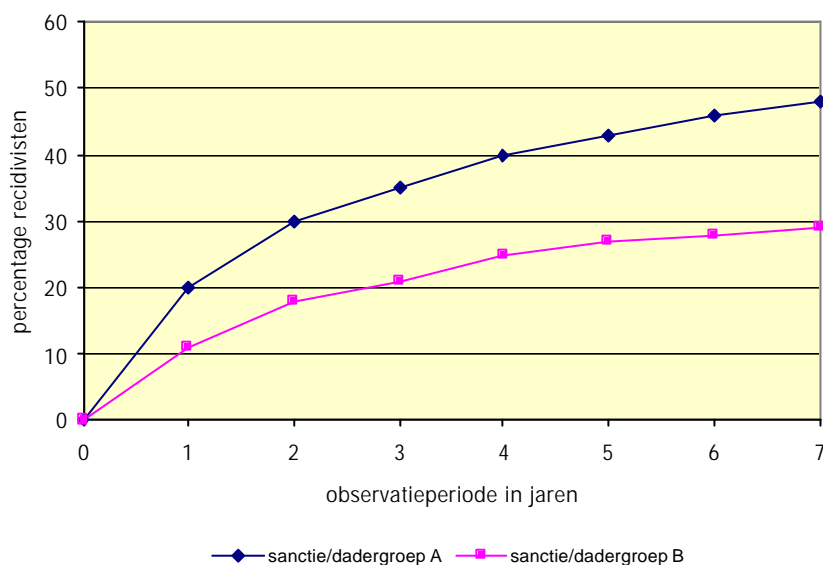
Aan de hand van bovenstaande criteria wordt de recidive in een onderzoeksgroep beschreven. We onderscheiden daarbij de volgende facetten:

- de *prevalentie* van recidive; welk deel van de (sub)groep heeft gerecidiveerd?
- de *snelheid* waarmee men recidiveerde; op welk moment vond de recidive plaats?
- de *frequentie* van de recidive; hoeveel nieuwe justitiecontacten heeft de recidivist na de uitgangszaak opgebouwd?
- de *aard en ernst* van de recidivedelicten; welk type delict werd gepleegd en hoe werd de nieuwe strafzaak afgedaan?

- de *omvang* van de recidive; hoe omvangrijk is de totale recidive in de (sub)groep?

Voor het vaststellen van de *prevalentie* en *snelheid* van de recidive wordt gebruikgemaakt van survivalanalyse, een techniek die rekening houdt met verschillen in de tijd dat de personen in het onderzoek konden worden gevolgd. Voor elk van de criteria wordt berekend welk percentage van de onderzoeksgroep opnieuw in aanraking is gekomen met Justitie. Dat doen we niet over één vaste periode ('Na 2 jaar bedraagt het percentage algemene recidive 50%'), maar voor elke periode waar observaties van bestaan. Voor elk jaar volgend op de uitgangszaak wordt becijferd welk deel van de onderzoeksgroep inmiddels heeft gerecidiveerd (zie figuur 1).

**Figuur 1** Prevalentie van algemene recidive in twee dadergroepen



De *frequentie* van de recidive wordt berekend over de recidivisten in een groep en wordt uitgedrukt in het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten dat zij sinds de uitgangszaak hebben opgebouwd. Voor elk jaar wordt dus het aantal recidivecontacten gedeeld door het aantal personen dat tot dan toe heeft gerecidiveerd. De *aard* van de recidive wordt beschreven aan de hand van de typen delicten die zijn gepleegd. Voor elke groep wordt een tabel samengesteld met percentages van de voorkomende delictsoorten (zie bijlage 5). De *ernst* van de recidivecontacten wordt in beeld gebracht door na te gaan in welke hoofdcategorieën van sancties (zie bijlage 4) de nieuwe strafzaken zijn afgedaan.<sup>10</sup> De totale *omvang* van de recidive, ten slotte, wordt uitgebeeld zoals in figuur 2. De lijnen in de figuur geven aan hoeveel recidivecontacten er in de loop der jaren in de gehele groep zijn opgebouwd vanwege het plegen van relatief lichte, ernstige en zeer ernstige criminaliteit. Om een vergelijking met uitkomsten

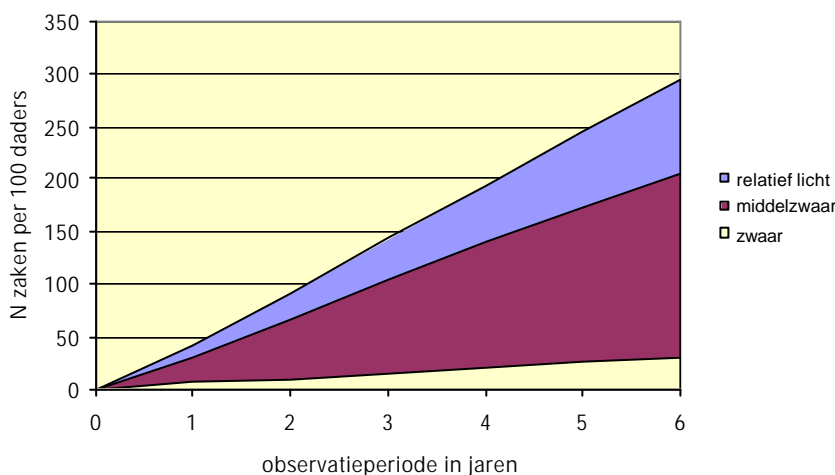
<sup>10</sup> Bij deze analyse worden de zaken die nog niet zijn afgedaan buiten beschouwing gelaten. Zaken die eindigen in een voeging, krijgen de afdoening van de zaak waarbij zij werden gevoegd.

van ander onderzoek mogelijk te maken, worden de aantallen steeds berekend over groepen van 100 personen.

#### *Aanvullende analyses*

Het percentage recidivisten, het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten, het type en de afdoening van de recidivedelicten zijn beschrijvende statistieken die een beeld geven van de aard en omvang van de recidive in een groep. Waar mogelijk wordt echter ook onderzocht welke factoren van invloed zijn op het voortzetten van de strafrechtelijke carrière. Om deze aanvullende analyses te kunnen doen zijn extra gegevens nodig: achtergrondkenmerken van de respondenten, diagnostische gegevens, gegevens over het verloop van de betreffende interventie of over de omstandigheden waarin de justitiabelen na de tenuitvoerlegging van de sanctie terecht zijn gekomen. Zijn dergelijke gegevens beschikbaar, dan worden ze gekoppeld aan de informatie uit de OBD en kunnen we de verbanden tussen de diverse grootheden bestuderen. Bijlage 5 geeft voor enkele achtergrondkenmerken een indeling die bij de analyses kan worden gebruikt. Technieken die in het kader van de Recidivemonitor worden toegepast, zijn onder meer survivalanalyse, Cox regressie en poissonregressie.

**Figuur 2** Aantal nieuwe justitiecontacten; naar ernst van de gepleegde delicten



*Survivalanalyse* is bedoeld om de duur tot aan een eventuele gebeurtenis te meten, in ons geval de duur tot aan een eventuele recidive. Het voordeel van survivalanalyse is dat de techniek rekening houdt met verschillen in de lengte van de periode dat de personen in het onderzoek konden worden gevolgd. De kans op recidive wordt niet eenmalig vastgesteld (bijvoorbeeld alleen na twee jaar), maar op elk moment tussen de start en het einde van de totale observatietermijn. De proportie recidivisten wordt steeds berekend op grond van het aantal personen dat op dat moment beschikbaar is. Een persoon telt dus alleen mee in de kansberekening zolang hij kon worden gevolgd.

*Cox regressie* is een survivalmodel waarmee ook het effect van achtergrondkenmerken op de recidivekans kan worden geschat. De kenmerken kunnen zowel categorische als continue variabelen zijn. Met behulp van Cox regressie kan worden vastgesteld hoe achtergrondkenmerken zoals

seks, geboorteland en het aantal eerdere justitiecontacten samenhangen met de kans op recidive. Het effect wordt uitgedrukt in een coëfficiënt, de exponent bèta ( $e^{\beta}$ ). De hoogte van deze coëfficiënt geeft de sterkte van het verband aan.

Voor de analyses van de recidivefrequentie wordt gebruikgemaakt van poissonregressie. Waar lineaire regressie bedoeld is voor continue variabelen, wordt poissonregressie toegepast in situaties waarin de afhankelijke variabele een discrete variabele is die aangeeft hoe vaak een gebeurtenis, in ons geval het voorkomen van recidive, heeft plaatsgevonden. Het softwarepakket SPSS bevat slechts beperkte mogelijkheden voor het toepassen van poissonregressie. In het pakket STATA zijn meer varianten opgenomen.

## Bijlage 4      Vergelijkingsgroepen

In het algemeen zijn er bij het evalueren van (strafrechtelijke) interventies vier methoden om een controlegroep te formeren. In volgorde van wenselijkheid zijn dit:

*Randomisering.* Het willekeurig toewijzen van daders die de interventie wel en daders die de interventie niet zullen ondergaan. Dit geeft de beste garantie voor een vergelijking van de groepen en eventuele verschillen in recidive kunnen probleemloos aan de interventie worden toegeschreven. Wetenschappelijk wordt deze methode gezien als de *golden standard* om effecten van interventies te bepalen, maar in de praktijk blijkt de methode vaak onhaalbaar omdat de toewijzing van daders aan interventies door- gaans niet willekeurig is. Is het niet haalbaar te randomiseren dan kan men gebruik maken van matching;

*Matching vooraf.* Voorafgaand aan de uitvoering van de interventie zoekt men een vergelijkingsgroep die op zoveel mogelijk relevante achtergrond- kenmerken overeenkomt met de deelnemersgroep. Hierbij kan men een onderscheid maken tussen individueel matchen en matchen op groeps- niveau. Bij individueel matchen wordt voor elke deelnemer afzonderlijk een tegenhanger met soortgelijke achtergrondkenmerken gezocht, bij matchen op groepsniveau wordt gestreefd naar een gelijke verdeling van de kenmerken binnen beide groepen. Individueel matchen is te verkiezen boven matchen op groepsniveau, maar is vaak moeilijk te realiseren. Dit komt omdat, naarmate het aantal achtergrondkenmerken waarop wordt gematched toeneemt, het vinden van individuele tegenhangers met exact gelijke kenmerken moeilijker wordt. De beperking van matching in het algemeen is dat het onmogelijk is op alle relevante achtergrondkenmerken te matchen waardoor nooit met zekerheid kan worden gezegd dat verschil- len in recidive tussen de groepen het resultaat van de interventie zijn;

*Matching achteraf.* Nadat de interventie is uitgevoerd zoekt men een ver- gelijkingsgroep die op zoveel mogelijk bekende en relevante achtergrond- kenmerken overeenkomt met de deelnemersgroep. Ook bij deze vorm kan individuele matching van groepsmatching worden onderscheiden. Evenals bij matching vooraf kan ook nu niet met zekerheid worden gezegd dat verschillen het resultaat van de interventie zijn. Daarnaast is men af- hankelijk van (vaak) beperkte informatie die in het verleden is vastgelegd waardoor de vergelijkingsgroep niet zo optimaal mogelijk kan worden samengesteld;

*Voorspellingsmodel.* Een bijzondere vorm van individuele matching nadat de interventie is uitgevoerd, is het gebruik van een voorspellingsmodel. In het voorspellingsmodel wordt voor alle daders uit de populatie geschat wat de invloed is van bepaalde (statische) achtergrondkenmerken op de kans om te recidiveren. Vervolgens wordt voor een subgroep van daders die wat betreft de (statische) achtergrondkenmerken exact overeenkomen met de deelnemers aan de interventie de recidive geschat. Deze voorspelde

recidive wordt daarna vergeleken met de waargenomen recidive in de deelnemersgroep. Met andere woorden, de waargenomen recidive van de deelnemers aan de interventie wordt vergeleken met de voorspelde recidive van een virtuele vergelijkingsgroep met exact dezelfde (statische) achtergrondkenmerken. Als de waargenomen recidive bij de daders aan de interventie lager is dan de voorspelde recidive in de virtuele vergelijkingsgroep geeft dat aan dat de deelnemersgroep het beter doet dan op grond van hun (statische) achtergrondkenmerken verwacht had kunnen worden. Hoewel dit niet betekent dat daarmee bewijs is geleverd voor de effectiviteit van de interventie, geeft het wel een indicatie over het resultaat van de interventie.

Van het voorspellingsmodel kan gebruik worden gemaakt als blijkt dat het onmogelijk is om een equivalente controlegroep samen te stellen met behulp van random toewijzing of matching voorafgaand aan de interventie en als het lastig is om een reële vergelijkingsgroep te vormen nadat de interventie is afgesloten. Omdat uitsluitend een beperkt aantal (statische) kenmerken in het model kan worden opgenomen, kan het voorspellingsmodel de recidive nooit perfect voorspellen. Immers, een groot aantal andere relevante kenmerken waar geen informatie over beschikbaar is, kan niet in het model betrokken worden. Daarom blijft voor het doen van harde uitspraken over de effectiviteit van een interventie een reële vergelijkingsgroep te verkiezen boven een virtuele vergelijkingsgroep. Hoe beter de vergelijkingsgroep, des te duidelijker kunnen de recidiveverschillen aan de interventie worden toegeschreven.

Omdat het in de onderhavige recidivemetingen niet mogelijk was vooraf óf achteraf een goede (reële) vergelijkingsgroep samen te stellen, is gebruik gemaakt van een voorspellingsmodel dat in het kader van de Recidive-monitor door het WODC is ontwikkeld (Tollenaar & Wartna, in voorbereiding). Zie hiervoor bijlage 5.

## Bijlage 5      Voorspellingsmodel

Strafrechtelijke interventies worden niet willekeurig toegepast. De daders aan wie de sancties worden opgelegd, verschillen onderling van elkaar. De resultaten van de interventies, in termen van de recidive die erop volgt, zijn dus niet zonder meer vergelijkbaar. Als men de effectiviteit van de afdoeningen wil onderzoeken, zal men de invloed van de verschillen tussen de daders in de diverse sanctiegroepen moeten zien uit te schakelen.

De beste manier om dat te doen is via een gerandomiseerd design. Uit alle kandidaten voor een sanctie worden twee groepen samengesteld. De daders worden willekeurig over de twee groepen verdeeld. De ene groep ondergaat de sanctie, de andere niet. Omdat de daders op grond van het toeval zijn ingedeeld, zijn zij in alle denkbare opzichten vergelijkbaar. Als er zich nu een verschil voordoet in de omvang van de recidive, moet dat komen door de werking van de sanctie.

In veel gevallen is random toewijzing van personen aan verschillende sanctiegroepen niet mogelijk. Het is ondenkbaar dat een misdrijf als doodslag wordt afgedaan met een transactie of dat er een lange gevangenisstraf zou volgen op een relatief licht delict als vernieling. In situaties waarin niet gewerkt kan worden met controlegroepen kan een voorspellingsmodel uitkomst bieden. Een voorspellingsmodel geeft aan welke recidive men afgaand op de beschikbare kenmerken van de daders en hun strafzaak mag verwachten. Is de feitelijk opgetreden recidive lager dan de voorspelde recidive, dan zou dat het effect kunnen zijn van de afdoening. Zeker is dat niet, want hetzelfde resultaat zou ook toegeschreven kunnen worden aan factoren die buiten het model zijn gebleven. Meer dan een aanwijzing van de effectiviteit van de verschillende sancties levert het werken met een voorspellingsmodel dus niet op, omdat er alleen rekening kan worden gehouden met de *gemeten* verschillen tussen de sanctiegroepen.

Om in bepaalde situaties toch te kunnen beschikken over vergelijkingsmateriaal, heeft het WODC op basis van de gegevens uit de onderzoeken en beleidsdatabase justitiële documentatie (OBJD) een voorspellingsmodel ontwikkeld. Er is een apart model voor volwassen daders en één voor minderjarigen.

De twee modellen zijn totstandgekomen via grofweg dezelfde methode als gevolgd door Schmidt en Witte (1988). De ontwikkeling verliep in vier stappen:

- 1 het zoeken naar factoren die de hoogte van de recidive zo goed mogelijk voorspellen in een willekeurige helft van de totale daderpopulatie (de 'schattingssteekproef');
- 2 kruisvalidatie van de gevonden verbanden op de andere helft van de daderpopulatie (de 'validatiesteekproef');
- 3 het fitten van een voorspellingsmodel op basis van de gevonden factoren in een gebalanceerde steekproef uit verschillende sanctiegroepen;
- 4 toepassen van het voorspellingsmodel op alle daders uit de verschillende sanctiegroepen.

### Ad 1

In de eerste stap werd nagegaan met welke variabelen de hoogte van de recidive van volwassen en jeugdige daders in 1997 zo goed mogelijk kan worden voorspeld. Hierbij gaat het puur om het voorspellen van de recidive en niet (primair) om het zoeken naar factoren die de hoogte van de recidive kunnen verklaren of om het vinden van een zo spaarzaam mogelijk model. Het model werd geschat op basis van een random selectie van de helft van alle daders uit 1997. De andere helft werd gebruikt om het model te valideren (zie stap 2).

Er zijn vele statistische modellen beschikbaar om de hoogte van de recidive te beschrijven. Hier is uiteindelijk is gekozen voor het zogenoemde parametrische Cox-model (Royston, 2001). Dit model is een tussenvorm van het Cox-model en het parametrische survivalmodel. Het model genereert een schatting van het effect van verschillende achtergrondkenmerken op de prevalentie van de recidive op enig moment in de periode na het opleggen van de straf of maatregel. In box 1 wordt besproken welke achtergrondkenmerken in het model voor de volwassen daders zijn opgenomen. Box 2 doet hetzelfde voor de jeugdige daders. In beide modellen worden niet precies dezelfde voorspellers gebruikt, maar er zijn wel grote overeenkomsten. De beste voorspellers, zowel in het volwassenenmodel als het jeugdmodel, zijn het aantal eerdere justitiecontacten, de 'strafzuchtigheid' (een maat voor het aantal justitiecontacten per jaar) en geboorteland. Interacties tussen de diverse factoren zijn niet meegenomen omdat zij ofwel niet significant waren ofwel de voorspelkracht van het model verminderden. In het laatste geval is er sprake van 'overfitting'. Factoren zijn significant, maar hebben een negatief effect hebben op de voorspelling in de validatiehelft.

#### Box 1 Voorspellingsmodel voor volwassenen

Tabel A geeft de coëfficiënten, het significantieniveau en de 95% betrouwbaarheidsintervallen van de variabelen die in het model voor volwassenen zijn opgenomen. De hazard ratio geeft aan hoezeer de aanwezigheid van het kenmerk van invloed is op het vóórkomen van recidive. De hazard ratio is de verhouding tussen het recidiverisico in de betreffende subgroep van daders en het recidiverisico in een referentiegroep. Hoe meer de hazard ratio afwijkt van 1, hoe sterker het kenmerk van invloed is op de kans dat de daders op enig moment tijdens de observatieperiode opnieuw in de fout gaan, bij constanthouding van alle andere effecten. Is de hazard ratio groter dan 1, dan is het recidiverisico hoger. Is de hazard ratio kleiner dan 1, dan is er in vergelijking met het uitgangsniveau in de referentiegroep sprake van een verlaagd risico. Het model gaat ervan uit dat er sprake is van een zogenoemd proportioneel effect van factoren op de hazard ratio. Dit betekent dat de invloed van de factoren op de hazard ratio constant is over de tijd. Dit ging niet op voor de factor 'geboorteland'. Daarom is deze als stratumvariabele meegenomen in het model. Dit betekent dat elk geboorteland een eigen baseline hazard ratio (of recidiveniveau) heeft. In figuur a staan de cumulatieve basel ine recidivekansen afgebeeld naar geboorteland, terwijl alle andere covariaten op het gemiddelde zijn vastgezet. Volwassen daders geboren op de Nederlandse Antillen of Aruba geven over het algemeen het hoogste recidiverisico te zien. Uit het feit dat de lijnen van sommige geboortelanden elkaar kruisen, blijkt de noodzaak van stratificatie op dit kenmerk. Aan de coëfficiënten in tabel A is te zien dat vrouwen, bij constanthouding van alle andere factoren, een kleinere kans hebben om te recidiveren dan mannen. De kans op recidive is, na correctie van de verschillen op andere kenmerken, het grootst na



een vermogensdelict zonder geweld. Daarna volgt vermogen-met-geweld, verkeer, agressie, overig, Opiumwet en zeden. Het aantal eerdere zaken voor het 18e jaar zorgt voor een verlaging van het recidive-risico; dit is contra-intuïtief, maar kan worden verklaard doordat er volwassenen zijn die actief waren in hun jeugd maar minder actief in hun volwassenheid. Het aantal eerdere boetes dat is opgelegd zorgt ook voor een eigen effect op de recidivekans. We zien dat het effect van het aantal zaken in volwassenheid eerst sterk stijgt en daarna afneemt. Dit afnemende effect wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat de variabele strafzaakdichtheid (aantal recidivezaken per jaar over actieve periode) ook in de regressievergelijking is opgenomen. Deze neemt het effect bij extreme aantallen zaken over.

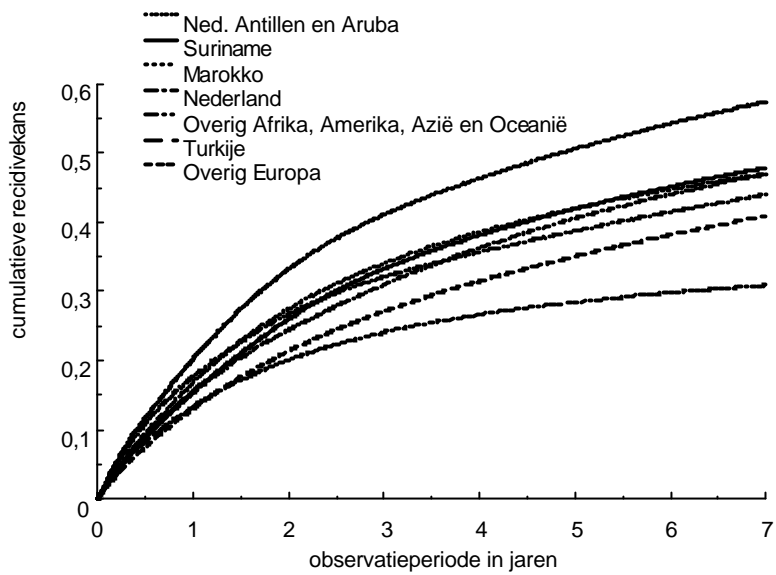
**Tabel A Invloed van achtergrondkenmerken op de recidive onder volwassen daders met een strafzaak afgedaan in 1997 (N = 61.586)**

Factor	Hazard ratio	p	95%-betrouwbaarheidsinterval
<i>Sekse</i>			
Man	1		
Vrouw	0,741	0,000	0,709 - 0,774
<i>Leeftijd bij inschrijving van de uitgangszaak</i>			
	0,964	0,000	0,963 - 0,966
<i>Type delict</i>			
Vermogen geen geweld	1		1
Vermogen met geweld	0,967	0,341	0,901 - 1,037
Verkeer	0,882	0,000	0,853 - 0,911
Agressie	0,844	0,000	0,815 - 0,874
Overig	0,759	0,000	0,729 - 0,791
Opiumwet	0,729	0,000	0,687 - 0,774
Zeden	0,697	0,000	0,618 - 0,786
<i>Aantal zaken voor 18de jaar</i>			
	0,986	0,000	0,981 - 0,992
<i>Aantal zaken na 18de jaar</i>			
0 zaken	1		1
1 zaak	1,469	0,000	1,404 - 1,537
2 zaken	1,720	0,000	1,626 - 1,819
3 zaken	1,851	0,000	1,733 - 1,976
4 zaken	1,943	0,000	1,802 - 2,095
5 zaken	2,047	0,000	1,883 - 2,225
6 zaken	2,157	0,000	1,967 - 2,366
7 zaken	2,249	0,000	2,039 - 2,480
8 zaken	2,069	0,000	1,855 - 2,307
9-10 zaken	2,248	0,000	2,029 - 2,491
11-12 zaken	2,100	0,000	1,873 - 2,355
13-14 zaken	2,100	0,000	1,871 - 2,358
16-21 zaken	2,096	0,000	1,841 - 2,386
22-35 zaken	1,892	0,000	1,633 - 2,192
36 zaken of meer	1,377	0,003	1,118 - 1,696
<i>Aantal eerdere boetes opgelegd door de rechter in carrière</i>			
	1,015	0,001	1,006 - 1,024
<i>Strafzaakdichtheid*</i>			
	1,362	0,000	1,328 - 1,396

\* Strafzaakdichtheid =  $\sqrt{\text{aantal zaken} / (\text{carrièrelengte} + 1)}$ .

Het effect van geboorteland is te zien in figuur A. Hieruit blijkt dat personen geboren in de Nederlandse Antillen en Aruba, bij gelijke scores op andere kenmerken, een aanzienlijk hogere recidivekans hebben dan de andere geboortelanden. Verder is te zien dat Marokko, Suriname en Turkije dicht op elkaar liggen, wanneer er wordt gecorrigeerd voor de andere achtergrondvariabelen. Overig Europa blijft na correctie de laagste van alle landen.

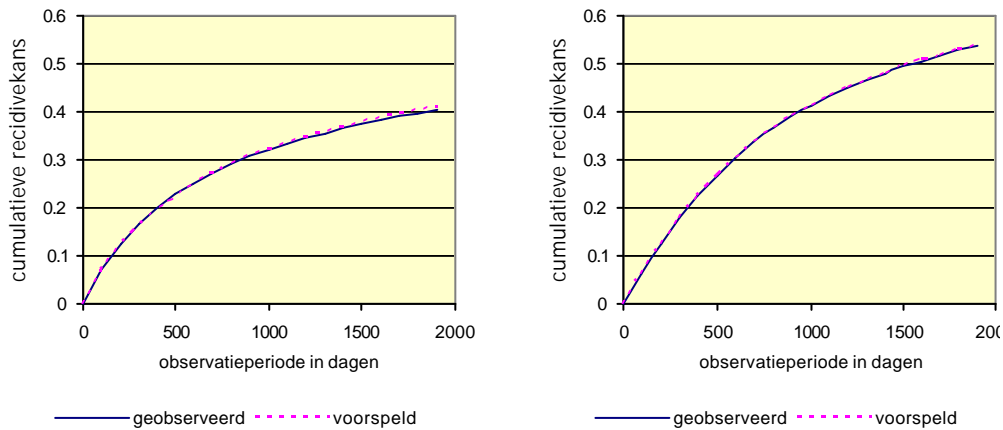
**Figuur A** Baseline cumulatieve recidivekansen voor geboortelanden volwassenenmodel



**Ad 2**

In stap 2 werd het verkregen jeugd- en volwassenenmodel op de andere helft van de daderpopulatie (de zogeheten 'validatiesteekproef') toegepast. Deze stap dient om na te gaan of de resultaten uit stap 1 generaliseerbaar zijn. We willen weten of de invloed van de achtergrondkenmerken op het vóórkomen van recidive in een andere daderpopulatie hetzelfde is. Dit kan worden getest door de recidive die door het model voor de daders in de validatiesteekproef is *voorspeld* te vergelijken met de recidive die is *geobserveerd*. Als deze twee op hetzelfde niveau uitkomen, is dat een bewijs van de generaliseerbaarheid van het model. Dit blijkt het geval te zijn. In figuur 1 wordt links de fit voor de volwassen daders afgebeeld. Het verschil tussen de geobserveerde en voorspelde recidive is nergens groter dan 0,57%. Bij de jeugdige daders bedroeg het maximale verschil 0,06% (zie rechts in figuur 1).

**Figuur 1** Vergelijking voorspelde en geobserveerde recidive in de validatiesteekproef van het model voor volwassenen en voor het model voor jeugdigen.



De modellen zijn ontwikkeld op een dwarsdoorsnede van de populaties van volwassen en jeugdige daders. Om te onderzoeken of het model ook een adequate voorspelling oplevert voor groepen die geen goede afspiegeling vormen van de totale daderpopulatie, is het model op een aantal niet-random steekproeven gevalideerd. Het is daarbij mogelijk dat factoren die bijdragen aan de voorspelling voor de hele groep juist de voorspellingen bij de niet-random steekproeven aantasten en vice versa. Er is getracht een balans in deze twee tegengestelde belangen te vinden. Het model voor de volwassenen bleef volgens deze methode redelijk tot goede voorspellingen doen. Bij het jeugdmodel was dit minder het geval. Dit kan deels worden verklaard door de geringere aantallen waarop dit model gebaseerd is. Daarnaast speelt mee dat er bij de minderjarige daders minder variatie in de gegevens optreedt omdat de periode waarin zij crimineel actief kunnen zijn geweest per definitie korter is dan bij de volwassenen. Voor de voorspelkracht van het model in het algemeen is het - vooral bij de jeugdige daders - zaak om ook andersoortige factoren in de analyses op te nemen. De OBJD bevat slechts enkele statische achtergrondkenmerken. Het toevoegen van dynamische factoren, zoals informatie over school, werk, thuissituatie en verslavingsproblematiek, zal de voorspelling van de recidive in uiteenlopende dadergroepen doen verbeteren.

#### **Box 2      Voorspellingsmodel voor jeugdigen**

In de tabel B zijn de resultaten te zien van het jeugdmodel. Voor een uitleg van de tabel, zie box 1. We zien dat er een extreem effect is voor sekse: de kans dat meisjes recidiveren is, onder constanthouding van alle andere achtergrondkenmerken, twee keer zo klein als de kans dat jongens recidiveren. Verder is te zien dat hoe ouder een jeugdige dader is, hoe kleiner de recidivekans. Wanneer we de effecten van de delicttypen ordenen, is te zien dat vermogen met geweld de hoogste recidive geeft, gevolgd door vermogen geen geweld, agressie, verkeer, overig, zeden en Opiumwet. Het totale aantal zaken in de periode voorafgaand aan de uitgangszaak laat een positief verband zien, net als de strafzaakdichtheid, die opgevat kan worden als een maat van recidivesnelheid.

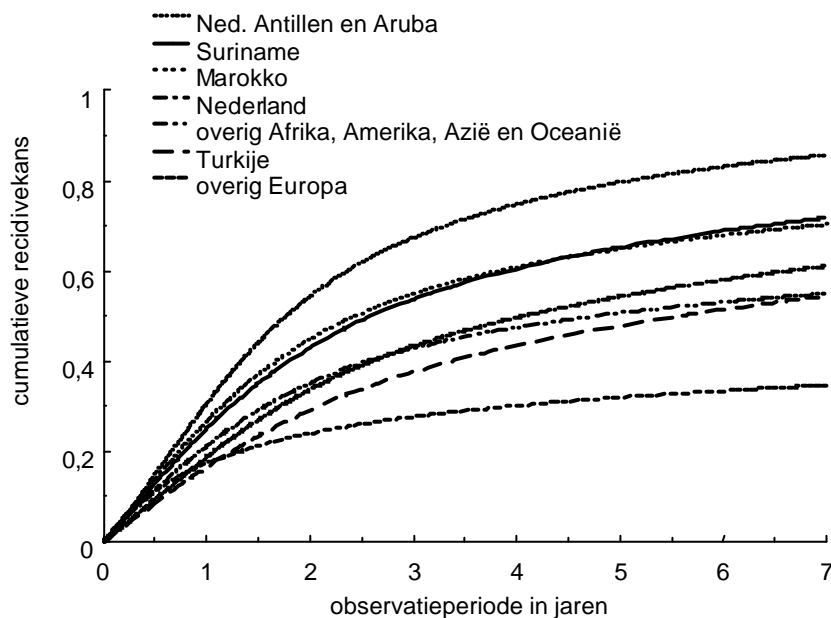
Ook in het jeugdmodel was het nodig om geboorteland als stratum mee te nemen. Aan de baseline recidivekansen in figuur C zien we dat de standaard-recidivekans het grootst is in de groep geboren op de Nederlandse Antillen of Aruba. Daarna volgen de geboortelanden Suriname en Marokko, gevolgd door Nederland, overig Afrika, Amerika, Azië en Oceanië, Turkije en ten slotte overig Europa. Over de gehele linie zijn de baseline recidivekansen van jeugdige daders hoger dan die van volwassenen (zie box 1).

**Tabel B** Invloed van achtergrondkenmerken op de recidive onder jeugdige daders met een strafzaak afgedaan in 1997 (n = 7.182)

Factor	hazard ratio	p	95%-betrouwbaarheidsinterval
<i>Sekse</i>			
Jongens	1		1
Meisjes	0,419	0,0000	0,371 - 0,473
<i>Leeftijd bij inschrijving van de uitgangszaak</i>			
	0,943	0,0000	0,924 - 0,963
<i>Type delict</i>			
Vermogen geen geweld	1		1
Vermogen met geweld	1,094	0,1080	0,981 - 1,222
Agressie	0,887	0,0010	0,826 - 0,950
Verkeer	0,779	0,0190	0,629 - 0,956
Overig	0,729	0,0000	0,644 - 0,828
Zeden	0,630	0,0000	0,512 - 0,771
Opiumwet	0,504	0,0190	0,371 - 0,702
<i>Aantal zaken in carrière</i>			
	1,075	0,0000	1,050 - 1,102
<i>Strafzaakdichtheid*</i>			
	2,009	0,0000	1,812 - 2,212

\* Strafzaakdichtheid = v (aantal zaken / (carrièrelengte + 1)).

**Figuur B** Baseline cumulatieve recidivekansen voor geboortelanden jeugdmodel



### Ad 3

In stap 3 werd het voorspellingsmodel met de in de eerste stap geselecteerde variabelen gefit op een gebalanceerde steekproef. Uit de gehele daderpopulatie van 1997 werden op basis van de afdoening van de strafzaken sanctiegroepen van gelijke omvang samengesteld, voor volwassenen en voor jeugdige daders. Door de steekproef op afdoening te balanceren bereiken we dat het effect van de sancties (dat impliciet in het model aanwezig is, omdat alle daders nu eenmaal een sanctie hebben gehad) gemiddeld op nul uitkomt. Voor een vergelijkbare strategie, zie ook Lloyd, Mair en Hough (1994).

Het model voor volwassenen is geschat op basis van de volgende sanctiegroepen: lange onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (langer dan zes maanden), korte onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (zes maanden of korter), taakstraffen, voorwaardelijke vrijheidsstraffen, geldstraffen (boetes en

geldsomtransacties) en beleidssepots. Alle sancties tellen even zwaar mee, omdat het aantal daders in de sanctiegroepen gelijk is. In elke groep werden 4.086 volwassen daders opgenomen. Bij sancties die in 1997 vaker werden toegepast werd dit aantal random geselecteerd. Het model voor jeugdige daders is gefit op jeugdigen van wie de strafzaak werd afgedaan met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf, een werkstraf, een leerstraf, een voorwaardelijke vrijheidsstraf, een geldstraf of een beleidssepot. Ook hier werd gebalanceerd. In elke sanctiegroep bevinden zich 665 jeugdige daders. Voor de gehele groep werd nagegaan hoe de eerder geselecteerde factoren samenhangen met de kans op recidive.

#### *Ad 4*

In de laatste stap werden de in stap 3 gefitte modellen toegepast op alle jeugdige en volwassen daders van wie de strafzaak met een van de genoemde sancties werd afgedaan. Per sanctiegroep levert dit een indicatie op van de recidive die op basis van de achtergrondkenmerken van de daders mag worden verwacht. Is de feitelijke recidive lager dan voorspeld, dan komt dat misschien omdat de sanctie effectiever is dan andere. Is de feitelijke recidive daarentegen hoger dan verwacht, dan is de sanctie mogelijk minder effectief.

Het vergelijken van de voorspelde en geobserveerde recidivepercentages leidt tot afbeeldingen zoals opgenomen in de figuren 15 en 23 van dit rapport. De effecten van de afdoeningen op het recidiveniveau kunnen niet in absolute zin worden vastgesteld. Met het voorspellingsmodel wordt de werking van sancties onderling vergeleken. Als een sanctie het beter doet dan verwacht, moet er ook een sanctie zijn die onder de norm presteert. Het totale effect van de sancties is immers nul.

De belangrijkste beperking van het voorspellingsmodel is evenwel dat slechts een klein aantal factoren in het model is opgenomen. Ook al correleren de kenmerken uit de OBJD nog zo sterk met de kans op recidive, we kunnen nooit helemaal uitsluiten dat er alternatieve, niet-gemeten factoren zijn die het verschil tussen de voorspelde en geobserveerde recidive kunnen verklaren. Zekerheid over de effecten van de sancties krijgt men dus niet. De toepassing van het model levert hoogstens aanwijzingen in de richting op.

## Bijlage 6 Indeling van strafrechtelijke afdoeningen

Onderzoek in het kader van de WODC-Recidivemonitor vindt plaats op basis van gegevens uit de OBJD, een geanonimiseerde kopie van het Justitiële Documentatiesysteem (JDS). De afdoeningen van de strafbare feiten die het JDS registreert, kunnen worden ingedeeld in negen categorieën. Binnen deze categorieën komen afdoeningen voor jeugdigen en volwassenen voor. Strafzaken kunnen worden afgedaan met meer dan één 'vonnisonderdeel'. In de Recidivemonitor wordt per zaak bijgehouden van welke vonnisonderdelen sprake is. We houden dus zicht op combinaties van afdoeningen. Daarnaast wordt de afdoening van elke strafzaak echter ook ingedeeld in één van de negen hoofdcategorieën. Het vonnisonderdeel in de categorie met het laagste nummer is daarbij bepalend. Een zaak waarin zowel een boete als een onvoorwaardelijke gevangenisstraf wordt opgelegd, wordt dus bijvoorbeeld ingedeeld bij de onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen. De onderstaande tabel geeft een beeld van de afdoeningen die in de OBJD zijn opgenomen over de periode 1997-2004.

---

### 1 Vrijheidsbeperkende maatregelen

---

plaatsing in een inrichting voor jeugdigen – terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging – plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis – plaatsing in een inrichting voor de opvang van verslaafden – terbeschikkingstelling met voorwaarden – terbeschikkingstelling van de regering – terbeschikkingstelling zonder bevel tot verpleging – plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling – jeugdterbeschikkingstelling met bevel tot verpleging  
nader onderscheid mogelijk naar: duur en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

---

### 2 Onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen

---

gevangenisstraf - jeugddetentie – hechtenis – militaire detentie - plaatsing in een tuchtschool – arrest – levenslange gevangenisstraf  
nader onderscheid mogelijk naar: duur

---

### 3 Taakstraffen

---

werkstraf - onbetaalde arbeid ten algemene nutte – leerstraf - leerproject  
nader onderscheid mogelijk naar: duur

---

### 4 Voorwaardelijke vrijheidsstraffen

---

gevangenisstraf - jeugddetentie – hechtenis – militaire detentie - plaatsing in een tuchtschool – arrest  
nader onderscheid mogelijk naar: duur, modaliteit (met of zonder bijz. voorw.) en soort voorwaarden

---

### 5 Geldboetes

---

nader onderscheid mogelijk naar: hoogte en modaliteit (voorwaardelijk en onvoorwaardelijk)

---

### 6 Transacties

---

geldsom – ATAN – werkstraf – afstand – vergoeding schade – leerproject – voorw. tot presteren – leerstraf – opvolgen aanwijzingen instantie – ontneming voordeel – arbeid schadeherstel – uitlevering voorwerp – ontneming. voordeel/36WED – waarborgsom  
nader onderscheid mogelijk naar: hoogte en duur

---

### 7 Beleidssepot/szovsm

---

oud feit – recente bestraffing – berisping – gering feit – verhouding tot benadeelde geregeld – gering aandeel in feit – gezondheidstoestand – gewijzigde omstandigheden – ander dan strafrechtelijk ingrijpen – door feit/gevolgen getroffen – medeschuld van benadeelde – onvoldoende nationaal belang

– beperkte kring – verdachte onvindbaar – rechtspersoon wordt vervolgd – reclasseringsbelang – geringe strafwaardigheid feit – dienstverlening – leeftijd – civiel en administratief recht – vervolging in strijd van benadeelde – civiele jeugdmaatregel – leidinggevende vervolgd – wetswijziging – niet vervolgd – maatschappelijk belangenconflict – strafrechtelijke jeugdmaatregel- T.B.S. – ter verjaring opgelegd – verjaard – landsbelang – krijgstuuchtelijk afgedaan// schuldigverklaring zonder oplegging van straf – schuldigverklaring zonder oplegging van straf of maatregel  
nader onderscheid mogelijk naar: duur en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

---

#### **8 Bijkomende straffen/maatregelen**

---

ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen – maatregel van schadevergoeding – toewijzing van de civiele vordering – teruggave in beslag genomen goederen – ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel – ter beschikking rechthebbende tot 3 maanden na onherroepelijkheidsdatum vonnis – gehele stillegging van de onderneming - ontzetting uit het recht bepaalde beroepen uit te oefenen – ontzetting beklede ambt – verrichten van hetgeen wederrechtelijk nagelaten is – openbaarmaking rechterlijke uitspraak – storting in het waarborgfonds – gehele ontzegging van bepaalde rechten – opleggen van het verrichten van prestaties tot goedmaken – oplegging tenuitdoening wederrechtelijke verrichtingen – gedeeltelijke stillegging van de onderneming – gehele ontzegging van bepaalde bevoegdheden  
nader onderscheid mogelijk naar: duur, hoogte en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

---

#### **9 Technische uitspraken/afdoeningen**

---

vrijspraak – niet ontvankelijkverklaring van de benadeelde partij – gedeeltelijke toewijzing van de civiele vordering – Openbaar Ministerie niet ontvankelijk - gedeeltelijke toewijzing vordering benadeelde partij – afwijzing van de civiele vordering – ontslag van rechtsvervolging (niet strafbaar) – gedeeltelijke niet-ontvankelijkverklaring benadeelde partij – ontslag van rechtsvervolging (strafbaar) – dagvaarding nietig – rechter niet bevoegd – afwijzing vordering tenuitvoerlegging – zaak beëindigd verklaard – aanhouding voor onbepaalde tijd – verlenging van de proeftijd – rechter niet in staat m.b.t. beslag – aanhouding voor bepaalde tijd – dagvaarding Hoger Beroep nietig – omzetting onbetaalde arbeid naar vrijheidsstraf – geen wettig bewijs – gevoegd niet-Compas zaak / dubbel geregistreerde zaak – niet ontvankelijk – feit niet strafbaar – dader niet strafbaar – sociale verzekeringsfraude; niet strafrechtelijk – onrechtmatig verkregen bewijs – burgerlijke rechter niet bevoegd – ten onrechte als verdachte vermeld

---

## Bijlage 7 Indeling van misdrijven naar aard en ernst

In deze bijlage vindt men een overzicht van de strafdreiging voor de meest voorkomende wetsartikelen die in de OBJD zijn geregistreerd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen lichte, middelzware en zware criminaliteit. In de categorie 'lichte criminaliteit' vallen feiten met een wettelijke strafdreiging van minder dan 4 jaar (1460 dagen). In de categorie 'middelzware criminaliteit' vallen alle feiten met een strafdreiging van 4 tot 8 jaar (2920 dagen)<sup>11</sup>. Feiten met een strafdreiging van 8 jaar of meer vallen in de categorie 'zware criminaliteit'.

Wanneer uit de feitinformatie in de OBJD niet duidelijk blijkt welke strafdreiging van toepassing is, wordt de laagste strafdreiging gekozen. Op het overtreden van artikel 2 lid 1 sub b van de Opiumwet bijvoorbeeld, staat hoogstens 6 maanden hechtenis. Wanneer er echter sprake is van opzet, is de maximale strafdreiging 8 jaar. In de OBJD wordt niet altijd geregistreerd of er sprake was van opzet. In die gevallen wordt dus de laagste strafdreiging gekozen.

Tabel 1: Relatief lichte criminaliteit (strafdreiging in dagen minder dan vier jaar)

Wet	Artikel	Strafdreiging	Type delict	Omschrijving
OW	2/1	180	drugs	harddrugs - bezit/handel/smokkel
OW	3/1	30	drugs	softdrugs - bezit/handel
SR	138/1	180	agressie	huisvredebreuk
SR	180	365	agressie	wederspanning
SR	184/1	90	overig	niet voldoen aan ambtelijk bevel
SR	239/1	90	zedes	schennis van de eerbaarheid
SR	266/1 + 267/2	120	agressie	eenvoudige belediging onder verzwarende omstandigheden
SR	300/1	730	agressie	eenvoudige mishandeling
SR	350/1	730	agressie	vernieling/beschadiging
SR	417BIS/1/A	365	vermogen geen geweld	schuldheling
WVW94	6	365	verkeer	dood of zwaar lichamelijk letsel
WVW94	7/1/A	90	verkeer	doorrijden na een ongeval
WVW94	8	90	verkeer	besturen onder invloed
WVW94	163/2	1095	verkeer	ademanalyse
WVW94	164/1	90	verkeer	onder zich houden rijbewijs door ambtenaar OM
WWM	13/1	90	overig	verbod wapens categorie I
WWM	26/1	90	overig	verbod voorhanden hebben wapens of munitie categorieën II en III

<sup>11</sup> Ook feiten met een strafdreiging van minder dan 4 jaar, maar waarvoor een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven vallen in deze categorie. Artikel 67 van het Wetboek van Strafvordering geeft een overzicht van de desbetreffende feiten.



**Tabel 2: Middelzware criminaliteit (strafdreiging in dagen vier tot acht jaar)\***

Wet	Artikel	Strafdreiging	Type delict	Omschrijving
OW	3/B + 11/2	730	drugs	softdrugs - handel/bezit/ vervaardigen (met opzet)
SR	140/1	2190	drugs	deelneming aan misdadige organisatie
SR	141/1	1640	agressie	gezamenlijke openlijke geweldpleging
SR	141/1+141/2/1	2190	agressie	gez. openlijke geweldpl. met lichamelijk letsel of vernieling
SR	225	2190	vermogen geen geweld	valsheid in geschrifte
SR	231/2	1460	vermogen geen geweld	valse reispas
SR	247/1	2190	zeden	ontucht met bewusteloze, geestelijk gestoorde of kind
SR	285/1	730	agressie	bedreiging met misdrijf
SR	300/1 + 2	1460	agressie	eenvoudige mishandeling met zwaar lichamelijk letsel
SR	310	1460	vermogen geen geweld	eenvoudige diefstal
SR	310 + 321	1460	vermogen geen geweld	eenvoudige diefstal/verduistering
SR	311/1/4	2190	vermogen geen geweld	diefstal in vereniging
SR	311/1/4 + 5	2190	vermogen geen geweld	diefstal in vereniging met braak
SR	311/1/5	2190	vermogen geen geweld	diefstal met braak
SR	321	1095	vermogen geen geweld	verduistering
SR	321 + 322	1460	vermogen geen geweld	verduistering in functie gepleegd
SR	326	1095	vermogen geen geweld	oplichting
SR	416/1/A	1460	overig	begunstiging

\* Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in de categorie 'middelzware criminaliteit'.

**Tabel 3: Zware criminaliteit (strafdreiging in dagen van acht jaar of meer)**

wet	artikel	Strafdreiging	Type delict	omschrijving
SR	317/1	3285	vermogen met geweld	afpersing
SR	312/1	3285	vermogen met geweld	diefstal met geweld
SR	312/2/2	4380	vermogen met geweld	diefstal met geweld in vereniging
SR	312/2/2+317/1	4380	vermogen met geweld	diefstal met geweld/afpersing
SR	287	5475	agressie	doodslag
SR	246	2920	zeden	feitelijke aanranding der eerbaarheid
SR	244	4380	zeden	gemeenschap met persoon beneden 12 jaar
SR	245/1	2920	zeden	gemeenschap met persoon tussen 12 en 16 jaar
SR	141/1+141/2/2	3285	agressie	gezam. openlijke geweldpleging met zwaar lichamelijk letsel
SR	289	7300	agressie	moord
SR	209	3285	vermogen geen geweld	opzettelijk uitgeven van vals geld
SR	242	4380	zeden	verkrachting
SR	157/1	4380	agressie	veroorzaking van brand etc. met gevaar voor goederen
SR	157/1 + 157/2	5475	agressie	veroorzaking van brand etc. met levensgevaar
SR	282/1	2920	agressie	vrijheidsberoving
SR	302/1	2920	agressie	zware mishandeling